

Голас Радзімы

№ 10 (1840)
8 сакавіка 1984 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Тамару ЧУБРЫК, якую вы бачыце на гэтым здымку, сёння ў нас ведаюць многія. Даярка, ці больш дакладна, па-сучаснаму, аператар машыннага даення плем-завада «Карэлічы» Карэліцкага раёна Гродзенскай вобласці ў канцы мінулага года была ўдастоена ганаровага звання Героя Сацыялістычнай Працы і, натуральна, стала адной з самых папулярных жанчын Беларусі.

Фота Г. КАДЗЕТА.

ПРАМОВА ТАВАРЫША К. У. ЧАРНЕНКІ

Дарагія таварышы!

Дазвольце шчыра падзякаваць усім, хто выступіў тут, усю працоўным Куйбышаўскага раёна Масквы, якія вылучылі мяне кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР. Гэта давер'е я ўспрымаю як падтрымку ленинскага курсу нашай партыі, як адабрэнне дзейнасці яе Цэнтральнага Камітэта, Палітбюро ЦК. Запэўніваю вас, што прыкладу ўсе свае сілы, каб апраўдаць высокі гонар — быць вашым дэпутатам.

Зусім нядаўна мы панеслі цяжкую страту — абарвалася жыццё Юрыя Уладзіміравіча Андропова, выдатнага дзеяча партыі і дзяржавы. Гэта быў кіраўнік ленинскага тыпу. Ён не цяпеў руціны і шаблону, умеў пераламаць інерцыю, настроіць людзей на дружную работу ў імя ўмацавання магутнасці Радзімы, у імя міру на зямлі. Пад яго кіраўніцтвам Цэнтральны Камітэт партыі, Палітбюро ЦК паклалі пачатак важным пазітыўным зрухам у жыцці краіны.

Калектыўна выпрацаваны ўстаноўкі па ключавых напрамках развіцця грамадства, усё, што дасягнута ў апошні час, — гэта важкі палітычны капітал. І мы будзем багацчы і прымнажаць яго.

Таварышы! Завяршаецца перадвыбарная кампанія. Яна ў гэтым годзе вызначалася вялікай актыўнасцю, дзелавым характарам сходаў выбаршчыкаў. Яна з'явілася жывым сведчаннем непахіснага адзінства партыі і народа. КПСС надае велізарнае значэнне выбарам у Вярхоўны Савет. Бо па сутнасці гэта справаздача Савецкай улады перад працоўнымі. Гэта і форма кантролю мас за работай тых, каго яны ўпаўнаважылі кіраваць сацыялістычнай дзяржавай.

У традыцыях нашай партыі — заўсёды весті з масамі адкрытую, сумленную размову. Іменна такі падыход пранізвае зварот ЦК КПСС, у якім сфармулявана перадвыбарная платформа партыі.

Выступаючы перад выбаршчыкамі, мае таварышы па Палітбюро і сакратарыату ЦК грунтоўна скарарылі аб нашай унутранай і знешняй палітыцы, аб планах на будучыню. Дазвольце і мне выказаць некаторыя меркаванні наконт гэтага.

1.

Вы добра ведаеце, як многа ўвагі ўдзяляе партыя пытанням эканомікі. Яны занялі самае віднае месца ў рабоце і рашэннях XXVI з'езда КПСС. Яны былі прадметам рэалістычнага аналізу на Пленумах ЦК у лістападзе 1982 і ў снежні мінулага года. Значэнне рада вузлавых праблем гаспадарчага развіцця краіны было падкрэслена на лютаўскім Пленуме ЦК.

Што можна сказаць у гэтым плане аб перыядзе, які прайшоў пасля мінулых выбараў у Вярхоўны Савет?

У цэлым гэта быў плённы перыяд. Прадукцыйныя сілы краіны ўзмацнілі і істотна абнавіліся. У строй уступілі звыш тысячы прамысловых прадпрыемстваў, аснашчаных сучаснай тэхнікай. У значным аб'ёме праводзіліся рэканструкцыя, мадэрнізацыя дзеючых заводаў і фабрык. Хоць, скажу прама, у гэтай галіне зроблена менш, чым хацелася б. Атрымала развіццё паліўна-энергетычная база народнай гаспадаркі. Пабудаваны магістральныя газаводы даўжыняй каля 40 тысяч кіламетраў — сусветная практыка такіх маштабаў і тэмпаў яшчэ не ведала. Мы змаглі перавесці

Прамова даецца з невялікімі скарачэннямі.

2 сакавіка ў Маскве, у Крамлёўскім Палацы з'ездаў адбыўся перадвыбарны сход выбаршчыкаў Куйбышаўскай выбарчай акругі Масквы па выбарах у Савет Саюза, прысвечаны сустрэчы з кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР Генеральным сакратаром Цэнтральнага Камітэта КПСС Канстанцінам Усцінавічам Чарненкам. На ім выступіў Генеральны сакратар ЦК КПСС К. У. ЧАРНЕНКА.

на прыродны газ мноства заводаў, гарадоў і вёсак. Колькасць людзей, якія карыстаюцца газам у быцц, павялічылася на 30 мільёнаў чалавек.

Гэтыя гады адзначаны невялікімі дасягненнямі і ў многіх іншых галінах. У нас, напрыклад, створан унікальныя ядзерныя рэактары магутнасцю паўтара мільёна кілават. Новую главу ў гісторыю асваення Арктыкі ўпісалі пабудаваныя ў нашай краіне магутныя атамныя ледоколы. Пачата разведка нетраў зямлі з дапамогай звышглыбокіх свідравін. Сталі шырока прымяняцца тэхнічныя лазеры ў прамысловасці і медыцыне.

Нямала зроблена для развіцця сельскай гаспадаркі. На 30 працэнтаў узрасла тут энергаўзброенасць працы. Амаль на трэць — пастаўкі мінеральных угнаенняў калгасам і саўгасам. У спалучэнні з развіццём у вёсцы новых форм арганізацыі працы і гаспадарчага кіравання гэта дае адчувальныя вынікі.

Мяркуюце самі. З надвор'ем нам не пашанцавала і ў мінулым годзе, а ўраджай збожжавых перавысіў тым не менш 190 мільёнаў тон. Прыкметна вырасла і прадукцыйнасць жывёлагадоўлі. Усё гэта яшчэ раз пацвярджае, што нават у цяжкіх умовах добра арганізаваная, настойлівая работа прыносіць свой плён. Цяпер размова канкрэтна ідзе аб тым, каб мабілізаваць людзей, прывесці ў гатоўнасць усю тэхніку, забяспечыць зладжаную арганізацыю палітых работ. І не марудзіць — бо веснавая сяўба, як гаворыцца, не за гарамі. Неабходна таксама паклапаціцца аб паспяховым завяршэнні зімоўкі жывёлы.

У мінулым пяцігоддзі складанасці міжнароднага жыцця вымусілі нас адцягваць немалыя рэсурсы на патрэбы, звязаныя з умацаваннем бяспекі краіны. Але аб згортванні сацыяльных праграм мы і ў гэтых умовах думкі не дапускалі. Канчаткова ж мэта ўсёй нашай работы — паліпшэнне жыцця савецкага народа. І падыходзім мы да гэтага шырока. Мы хочам, каб людзі не толькі былі лепш забяспечаны матэрыяльна, але і былі здаровымі фізічна, развітымі духоўна, актыўнымі ў грамадскіх адносінах.

Чатыры пятыя нацыянальнага даходу накіраваны ў прайшоўшы перыяд на народны дабрабыт. Выраслі рэальныя даходы людзей. Багацейшымі сталі і грамадскія фонды спажывання. А гэта ж тая крыніца, адкуль бяруцца сродкі на адукацыю, ахову здароўя, выплату пенсій, утрыманне жыллёвых фондаў.

На павышэнне дабрабыту людзей накіраваны і наша Харчовая праграма, і праграма развіцця вытворчасці тавараў народнага спажывання і сістэмы паслуг, распрацоўка якой вядзецца. Цяпер робіцца многае, каб расшырыць вытворчасць дабротных, хадавых тавараў. Пачата мадэрнізацыі прадпрыемстваў лёгкай і харчовай прамысловасці. У гэтым мы актыўна супрацоўнічаем з краінамі СЭУ.

У радзе пастаянных клопатаў партыі — такія жыццёвыя праблемы, як будаўніцтва жылля, дашкольных устаноў, расшырэнне сеткі бальніц і паліклінік. У мінулым годзе пабудавана звыш двух мільёнаў кватэр — больш, чым у любы год з апошніх пяці гадоў. У цяперашняй пяцігодцы заданне па ўводу жылых дамоў велімі высокае. Але ёсць падставы лічыць, што яно будзе выканана, а можа быць і перавыканана.

Усе мы, вядома, разумеем, што жыллёвая праблема далёка не вырашана, і будзем шукаць шляхі далейшага паліпшэння жыллёвых умоў. Прычым не толькі на сродкі дзяржавы. Відаць, трэба смялей ісці таксама на расшырэнне кааператыўных асноў і індывідуальнага будаўніцтва. Што датычыць дзіцячых садоў і ясляў, то напружанасць тут удалося некалькі аслабіць. Але трэба будзе яшчэ зрабіць многае.

У бліжэйшыя гады намячаецца павысіць заробную плату настаўнікам і іншым работнікам народнай асветы. І ў далейшым будучыню працягваюцца клопаты аб ветэранах вайны і працы, мнагадзетных сем'ях, маладажонах, наогул аб паліпшэнні ўмоў жыцця савецкіх людзей.

Варта, напэўна, асобна сказаць аб годзе 1983-м. У лістападзе 1982 года Пленум ЦК, як вы ведаеце, выпрацаваў комплекс мер, якія надалі нашай эканоміцы большы дынамізм. Мы пачалі пераадолюваць неспрыяльную тэндэнцыю першых двух гадоў пяцігодкі, калі замамураваліся тэмпы эканамічнага росту. Асабліва каштоўна, што хутчэй стала расці прадукцыйнасць працы, палепшыліся якасныя паказчыкі ў многіх звышніх эканамікі.

Безумоўна, таварышы, дасягнутае — толькі пачатак вялікай работы. Спраў, прычым неадкладных, у нас вельмі многа. Мы можам і хочам пайсці наперад хутчэй. Можам і павінны значна больш энергічна вырашаць праблемы інтэнсіўнага развіцця эканомікі. Бо толькі на гэтай аснове і можа ажыццяўляцца ўсё больш поўнае задавальненне матэрыяльных і духоўных патрэбнасцей народа.

Паліпшэння эканамічных паказчыкаў нам удалося дабіцца пакуль што ў асноўным за кошт рэзерваў, якія знаходзіліся, што называецца, пад рукой, на паверхні. Мы ўзяліся за ўмацаванне парадку, арганізаванасці, дысцыпліны. І гэта адразу дало прыкметны эканамічны эффект.

Неабходна ісці далей — да глыбокіх якасных змяненняў у народнай гаспадарцы. Нам абсалютна неабходна забяспечыць хуткае і бесперапыннае абнаўленне ўсіх галін народнай гаспадаркі на аснове сучасных дасягненняў навукі і тэхнікі. Гэта — адна з нашых карэнных задач. Без гэтага прагрэс грамадства проста немагчымы.

З усёй вастрынэй партыя ставіць і пытанне аб тым, каб шырокім фронтам разгарнуць удасканаленне кіравання эканомікай, перабудову гаспадарчага механізма. Асноўныя напрамкі гэтай работы вызначаны. Яны поўнасьцю адпавядаюць ленинскому прынцыпу дэмакратычнага цэнтралізму.

Мы павінны, безумоўна, умацоўваць цэнтралізаванае кіраванне і планаванне, дабівацца іх большай дзейнасці і гібкасці. Трэба паставіць справу так, каб агульнадзяржаўныя гаспадарчыя органы ўсе свае сілы накіроўвалі на вырашэнне пытанняў сапраўды ключавага для краіны значэння. А некаторыя іх цяперашняй клопаты цалкам могуць узяць на сябе ніжэйшыя арганізацыі, няхай гэта

будуць галіновыя або мясцовыя.

Адзін з галоўных нашых клопатаў павінен заключацца ў тым, каб заўсёды і ўсюды праводзіўся ў жыццё сацыялістычны прынцып размеркавання па працы. Хто працуе з поўнай аддачай сіл, абавязкова павінен мець перавагі ў заробку. Могуць сказаць: ды мы і цяпер умеем нядбайных работнікаў караць рублём, а добрасумленных адзначаем прэміямі. Яно то так. Але, відаць, у пакараннях да гэтага часу не хапае строгасці, а ў матэрыяльным заахвочванні належнай справядлівасці, а часам, калі хочаце, і шчодрасці. Гэтым пытаннем трэба заняцца грунтоўна — і таксама не марудзіць.

2.

Як бачыце, таварышы, у нас вядзецца вялікая работа па павышэнню эфектыўнасці народнай гаспадаркі. Работа гэта, зразумела, нялёгкая. І вось, у самы яе разгар, у чэрвені мінулага года, сабраўся Пленум ЦК, каб разгледзець пытанні ідэалагічнай, масава-палітычнай дзейнасці партыі. Чаму? Якая тут сувязь з нашымі эканамічнымі клопатамі? Сувязь прамая, непарушная.

Справа ў тым, што сёння, як ніколі ў мінулым, паспехі партыйнага кіраўніцтва грамадствам залежаць ад палітычнага захавання ленинскага прынцыпу адзінства ідэалагічнай, арганізатарскай і гаспадарчай работы. Будаваць сацыялізм і ўдасканаліваць яго — значыць не толькі ўзводзіць сучасныя заводы і электрастанцыі, упрыгожваць нашу зямлю, нашы вёскі і гарады. Гэта — абавязковы, але зусім не адзіны клопат камуністаў. Пераўтвараючы ўмовы жыцця людзей, неабходна ў той жа час рабіць усё для іх ідэяна-маральнага ўзвышэння. Ясна, што без вялікай работы па духоўнаму развіццю людзей, іх сацыялістычнаму выхаванню з задачамі ўдасканалення сталага сацыялізму не справіцца.

Сэнс рашэнняў чэрвенскага Пленума ў тым і заключаецца, каб прывесці ў рух усе творчыя сілы, заключаныя ў свядомасці і ідэянай перакананасці мас. Бо гэта аснова іх працоўнай і грамадскай актыўнасці.

Я гаварыў аб неабходнасці сур'ёзнай перабудовы сістэмы кіравання эканомікай. Зразумела, аднак, што паліпшэнне гэтай сістэмы зусім не зводзіцца да ліквідацыі недахопаў у дзейнасці, так сказаць, кіраўнікоў па пасадзе. Не менш важна другое: паставіць справу так, каб ва ўсёй плённасці і сіле раскрыліся ініцыятыва і творчасць найшырэйшых працоўных мас.

Мне гаварылі, што на радзе прадпрыемстваў вашага раёна выкананне некаторых вытворчых аперацый узялі на сябе прамысловыя робыты. З цягам часу іх будзе, вядома, больш. Але, запэўніваю вас, і тады не зменшыцца значэнне таго, што мы называем чалавечым фактарам гаспадарчага прагрэсу. Або, інакш кажучы, значэнне ведаў, інтарэсаў, настройў людзей. Бо ў рэшце рэшт усякая справа чалавекам ставіцца, чалавекам славіцца. Гэту старую ісціну ніколі не адменіць навукова-тэхнічны прагрэс.

Савецкі чалавек на вытворчасці заўсёды павінен

быць паўнапраўным і адказным гаспадаром. Гэтаму і служыць прыняты ў мінулым годзе Закон аб працоўных калектывах. Ён нацэлен на далейшае разгортванне іменна гаспадарскай ініцыятывы працоўных.

У жыцці кожнага калектыву велізарнай з'яўляецца выхаваўчая сіла маральных стымуляў. Праца ў нас — аснова грамадскага прызнання чалавека, яго сацыяльнага прэстыжу.

Таварышы! У нашай велізарнай краіне цяпер, бадай, не знойдзецца такога кутка, дзе б не абмяркоўваліся праблемы і перспектывы савецкай школы. Пытанне аб яе рэформе нікога не пакідае раўнадушным. Яно датычыць літаральна ўсіх, як гаворыцца, і старога, і малага. Усе народнае абмеркаванне прэкта рэформы агульнаадукацыйнай і прафесіянальнай школы — наглядны прыклад таго, як вырашаюцца Савецкай уладай пытанні агульнадзяржаўнага значэння, прыклад сапраўднай дэмакратыі. Вы, вядома, знаёмы з асноўнымі напрамкамі гэтай рэформы. Я б хацеў сказаць тут толькі аб адным — аб працоўным выхаванні.

Праца ніколі не будзе забавай, пацехай, яна і пры камунізме застаецца, гаворачы словамі Маркса, «пад'ябальска сур'ёзнай справай». Працаваць — цяжка, тут ужо нічога не папішаш. А ў бацькоў бывае часам спакуса адцяжкасцей дзяцей збаўляць. Але ж толькі грамадска-карысная праца надае важкасць чалавечаму жыццю! Вось і трэба навучыць дзяцей не таму, што лёгка, — яны самі з гэтым справядліва, а таму, што цяжка. Прывядзі школьнікам любоў да работы, у поўнай меры ўключыць у выхаваўчы працэс сілу прадукцыйнай працы — гэта і ёсць адна з важнейшых задач выхавання.

Мы пастаянна клопоцімся аб тым, каб рыхтаваць такую моладзь, якая не пахіснецца, не сагнецца пад грузам гістарычнай адказнасці за лёс краіны, за лёс сацыялізму і міру. Такую моладзь, якая здолела б не толькі асвоіць вопыт старэйшых пакаленняў, але і ўзбагаціць яго ўласнымі здзяйсненнямі.

Гэта — вялікая задача партыі. У канчатковым выніку — гэта пытанне надзейнага забеспячэння будучыні нашай сацыялістычнай Радзімы. Мы вырашаем гэту задачу. І вырашаем паспяхова!

3.

Таварышы! Яшчэ напярэдадні нараджэння першай у свеце дзяржавы рабочых і сялян Ленін пісаў: «Пры сацыялізме... маса насельніцтва ўзнімаецца да самастойнага ўдзелу не толькі ў галасаваннях і выбарах, але і ў штодзённым кіраванні». У сёння ключ да новых поспехаў работы органаў нашай народнай улады і перш за ўсё Саветаў — усё больш шырокае прыцягненне да дзяржаўных спраў свядомых, палітычна сталых, творчых мыслячых грамадзян. Гэта актыўнасць Саветаў, а ён налічвае дзесяткі мільёнаў, павінен быць па-сапраўднаму актыўным. Магчымасці для гэтага за апошнія гады істотна выраслі. Павысілася роля Саветаў усіх узроўняў у вырашэнні разнастайных народна-гаспадарчых і сацыяльна-палітычных задач.

Цалкам апраўдана, што мясцовыя Саветы сталі больш каардынаваць дзейнасць размешчаных на іх тэрыторыі прадпрыемстваў розных галін. І добра, што яны ўзмацняюць кантроль за выпускам тавараў народнага (Заканчэнне на 5-й стар.).

ГАННА ШЛАПАКОВА —

ДЭПУТАТ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР

І ЗАВОДСКІ ЦЭХ, І КРЭСЛА Ў ПАРЛАМЕНЦЕ

4 сакавіка ў Савецкім Саюзе адбыліся выбары ў Вярхоўны Савет СССР. 1 500 грамадзян нашай краіны сталі дэпутатамі вышэйшага органа дзяржаўнай улады. Больш паловы з іх — рабочыя.

Такі высокі давер заслужыла і 28-гадовая работніца мінскага вытворчага аб'яднання «Інтэграл» Ганна ШЛАПАКОВА. З ёю сустрэлася журналістка Людміла КУСЛІВАЯ і папрасіла адказаць на некалькі пытанняў.

— Ганна, вы сталі членам савецкага парламента. Як успрынялі гэтую падзею?

— Шчыра кажучы, спачатку разгубілася, калі даведалася, што мяне вылучылі кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета. Памятаю, быў звычайны рабочы дзень. Я прыйшла ў цэх і... Лэзунгі, транспаранты, кветкі. Мяне пачалі віншаваць сяброўкі. На мітынг, арганізаваным у цэху, рабочыя гаварылі, як яны ганарацца тым, што я буду іх паўнамоцным прадстаўніком у вышэйшым органе ўлады. А я ледзь стрымлівала слёзы: прастая сцялянская дзяўчына — і раптам член парламента.

— Напэўна, давер гэты вам казалі зусім не выпадкова. Толькі людзі айтарытэтыя, з якіх бяруць прыклад, у якіх вучацца адносінам да працы, грамадзянскай сталасці, — выбіраюцца ў нас дэпутатамі ў Вярхоўны Савет. Якім быў, Ганна, ваш шлях да прызнання?

— Пра гэты шлях не скажаш у мінулым часе, бо ён не з'яўшаўся з выбарам мяне ў Вярхоўны Савет СССР. А пачынаўся з працы, якая, я ўпэўнена, заўсёды будзе вызначаць мой лёс, як і лёс кожнага савецкага чалавека. Я вырасла ў вёсцы на Магілёўшчыне. Бацькі-калгаснікі і цяпер там жывуць. Калі ўпершыню трапіла на завод са школьнай экскурсіяй, з'явілася мара: працаваць на вялікім прадпрыемстве з сучасным абсталяваннем. Таму пасля дзесяцігодкі прыехала ў Мінск, паступіла вучыцца ў прафесійна-тэхнічнае вучылішча.

Вытворчае аб'яднанне «Інтэграл» сустрэла мяне, выпускніцу вучылішча, вялізнымі карпусамі, светлымі цэхамі, складаным абсталяваннем. Я атрымала работу згодна са сваёй спецыяльнасцю. А потым... Я сказала, што мой шлях пачынаўся і вызначыўся працай. Напачатку яна была нялёгкай. Ды і на-

огул, праца, калі ставішся да яе па-сапраўднаму, лёгкай не бывае. Памятаю першае заданне: сабраць дваццаць прыбораў. Вельмі старалася выканаць яго ў тэрмін і якасна. Хвалявалася, не ўсё адразу атрымоўвалася, але выканала. Потым наступнае, больш складанае — сабрала сто прыбораў, і сто пяцьдзесят. За ўвесь час работы на «Інтэграле», за дзесяць гадоў, не было выпадку, каб я не выканала зменнае заданне, дапусціла брак.

— Гэта і стварыла вам айтарытэт у калектыве?

— Не толькі. Добра працуюць большасць рабочых. Але вельмі важна, на мой погляд, бачыць дзяржаўны сэнс у сваёй штодзённай справе. Што гэта значыць? Ты працуеш не толькі дзеля таго, каб атрымаць заробатную плату. Перш за ўсё твая праца робіць жыццё людзей лепшым, а значыць і дабрабыт усёго грамадства больш высокім, нашу краіну больш моцнай. Толькі з такімі меркамі трэба падыходзіць да сваёй справы. І толькі такі падыход, такі адносінны робяць любую, нават самую цяжкую ці манатонную працу, творчай.

— Што змянілася ў вашым жыцці пасля выбарнага дэпутатам вышэйшага органа дзяржаўнай улады?

— Уласна кажучы, я як была, так і засталася рабочай. Толькі цяпер, акрамя працы на заводзе, у мяне з'явілася шмат іншых абавязкаў. І я ўжо не задаю сабе пытанне: а ці спраўлюся? Трэба справіцца. Трэба апраўдаць давер людзей, якія казалі мне такі вялікі гонар — кіраваць краінай.

пісьмы зблізку

НЕ ЗАСТАЛАСЯ АДНА

Гэтыя радкі пра простую вясковую жанчыну, пра маці, на долю якой выпаў нялёгкі лёс...

...Пажаніліся яны адразу пасля вайны. Напачатку жылі ў яе бацькоў. Праз два гады паставілі сваю хату — трохсцен, як тады казалі. Займелі добрую гаспадарку. Сцяпан працаваў у калгасе трактарыстам. Галіна першыя гады сядзела дома — адно за другім у іх нарадзіліся трое дзяцей. Калі малыя падраслі, пайшла і яна ў калгас. Працавала ў полі.

— Жылі мы весела, — успамінае Галіна Корзун. — У нашай хаце заўсёды чуўся смех. Дзеці радавалі нас. Пазней мы нарадзілі яшчэ двух. Старэйшыя былі ўжо за нянек. Тады ж не было такога, каб у вёсках ды дзіцячыя садкі, як зараз у нас. Раней усё самі... Але каб надта цяжка было — не скажу. Сцяпан мне ва ўсім дапамагаў...

Гора прыйшло ў іх дом раптоўна. Неяк увечары Сцяпан заняўся, і на наступны дзень яго забралі ў бальніцу. Праз два месяцы ён памёр...

У сорок гадоў Галіна Мікалаеўна засталася ўдавою, адна з пяцёрымі дзецьмі. Старэйшай, Тацяне, было 14 гадоў, Сяргейку, самаму малодшаму, — 4 месяцы.

— Я нават і не ведала, як гэта далей будзе, — кажа Галіна Мікалаеўна. — Якраз лета нады-

ходзіла, сена касіць трэба, а ў мяне малыя на руках. Што рабіць? Старшыня калгаса мяне супакоіў. Не клапаціся, гаворыць, ты пра сена і ўсё іншае, дапаможам.

Галіне Мікалаеўне дапамагалі. У цяжкай для яе гады яна не засталася адна. Яе падтрымлівалі і маральна, і матэрыяльна. У кароткім лісце не напішаш пра ўсё гэта. Скажу толькі, што дзеці Галіны Корзун ні ў чым і ніколі не адчувалі сябе абзеленымі. Лёс гэтай сям'і хаця і быў нялёгкі, але склаўся ўсё ж шчасліва. Мяркуюце самі: усе пяцёра дзяцей Галіны Мікалаеўны атрымалі вышэйшую адукацыю. Тацяна і Марыя — скончылі медыцынскі інстытут і зараз працуюць урачамі: адна ў Мінску, другая ў Гомелі. Старэйшы сын Аляксандр — юрыст. Віктар і Сяргей таксама маюць універсітэцкую адукацыю. Думаю, чытач зразумее, як многа зрабіла гэтая жанчына і як многа дало яе сям'і наша савецкае грамадства.

Зараз дзеці Галіны Корзун маюць свае сем'і, сваіх дзяцей. Жывуць у гарадскіх кватэрах, запрашаюць да сябе маці. Але Галіна Мікалаеўна ехаць адмаўляецца, па-ранейшаму жыве на Гомельшчыне, у невялікай вёсцы Хутар. Жыве ў той жа хаце, якую амаль чатыры дзесяці гадоў назад паставіў Сцяпан і адкуль пайшлі ў свет яе дзеці.

П. ПАНКРАТОВІЧ.

ДЗВЕ КУЛІ НОСІЦЬ У САБЕ БЫЛАЯ ПАРТЫЗАНКА

МАЛАДОСЦЬ, АБПАЛЕНАЯ ВАЙНОЙ

Мне ўспомніліся яблыкi. Тыя самыя, якімі частавала мяне Ніна Гладзенка ў час нашай сустрэчы. І цяпер я іх выразна бачу: жаўтабокiя, духмяныя, яны так і спакушалі — пакаштуй. І яшчэ мне бачыцца, бы ў сне, увесь белы, у вясновай квеценi сад Паўла Лебедзева, дзядулі Ніны Сцяпанавы.

У тым далёкім сорок першым ударыў моцны мароз. Не кожнае пладовае дрэўца ў Стасева, што на Віцебшчыне, выжыла і зацвіло вясной. Толькі ў Паўла Рыгоравіча ўсе яблыкi стаялі, быццам аблітыя малаком. Дзед — на ўсю акругу вядомы селекцыянер. Ён сам вывеў марозаўстойлівыя сарты пладовых дрэў.

Дзівіліся знаёмыя на тыя яблыкi ў квеценi, жартавалі:

— То як, Мічурын, мо зярнят, калі паспяюць яблыкi, дасі на развод?

Ніна любіла сядзець пад гэтымі яблыкi, чытала кнігі. Асабліва падабалася адна — пра Далорэс Ібаруры. Дзяўчынка захаплялася Іспанскай патрыёткай, пад кіраўніцтвам якой Іспанскі народ вёў мужную барацьбу з фашызмам. Ніна рыхтавалася стаць артысткай. З поспехам выконвала ў гуртку мастацкай самадзейнасці і жаночыя, і... мужчынскія ролі. І не яе віна, што мара гэтая не здзейснілася...

А пакуль... яна чула тыя жарты аднавяскоўцаў, сама адказвала на іх:

— Абавязкова прыходзіце восенню за яблыкi.

Дзед ласкава паглядзіць на ўнучку і дадасць:

— І за саджанцамі прыходзіце.

Прытуліць да сябе Ніну, уздыхне: «Уся ў маці. Добрая, спагадлівая... Шкада, што сiротка».

Усяго паўтара гадкі было Ніне, калі нечакана памерла маці. Дзяўчынку забралі дзядуля з бабуляй.

Зайздросціла я сяброўкам, у якіх былі бацькі, — успамінае Ніна Сцяпанавна, — ніхто не мог мне замяніць іх. Але ў астатнім я не адчувала сябе сiротай. У сям'і дзядулі мяне ніколі і ніхто не пакрыўдзіў, нават кепскім словам. Ну, а калі трэба было, магла і сама за сябе пастаяць.

І Ніна Сцяпанавна расказала, як адвучыла хлопцаў Васю Сталярэнку і Міцю Аляксеева крыўдзіць дзяўчынак, добра нацёршы ім вушы снегам.

Не пачаставалі Лебедзевы ў той год аднавяскоўцаў яблыкi, не далі саджанцаў... Ды й каму яны тады былі патрэбныя? Пачалася вайна, было не да яблык.

Многіх жыхароў вёскі ў вайну замучылі фашысты. Іншыя пайшлі на фронт і не вярнуліся. А калі і вярнуўся хто, то ўжо не ўбачыў саду дзеда Паўла: немцы высеклі яго, баючыся, каб да хаты Лебедзевых, маскіруючыся пад дрэвамі, не прабраліся неўпрыкмет партызаны.

Перад самай вайной Ніне

споўнілася пятнаццаць. Ёй не верылася, што ў іх далёкую вёсачку могуць прыйсці ворагі. Але яны прыйшлі. Аднойчы ранкам у Стасева ўварваліся гітлераўскія салдаты на матацыклах. Ні ў кога не пытаючыся, сталі лаўіць курэй, з аўтаматаў стралялі па свінях, жорстка распраўляліся з тымі, хто не хацеў даваць жывёлу, маёмасць...

Два салдаты заглянулі і да Лебедзевых. Зайшлі пагаспадарску. Толькі пераступілі парог, як аб нечым загаварылі.

У школе я вывучала нямецкую мову, — кажа Ніна Сцяпанавна. — І пятае праз дзесятае ўдалося зразумець. Салдаты былі здзіўлены, што тут, у глухой, як яны лічылі, беларускай вёсцы ёсць такія чыстыя хаты, утульныя пакоі.

Умомант фашысты загадалі Лебедзевым выбрацца ў хлест — у хаце ж будзе жыць важны афіцэр. Паспрабаваў Павел Рыгоравіч запырачыць, дык так збілі яго, што ледзь не памёр.

А на шашы Віцебск—Смаленск кожны дзень раздаваліся аўтаматныя чэргі: фашысты забівалі ваеннапалонных чырвонаармейцаў, што не маглі дайсці да лагераў.

Ніна чула, што ў Хацямылянскай пушчы дзейнічаюць партызанскія атрады. Некалькі разоў хадзіла ў лес. Але ўсё ніяк не ўдавалася напаткаць партызан.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

Гродзенскае вытворчае аб'яднанне «Азот» у 1963 годзе дало сваю першую прадукцыю — слабую азотную кіслату і аміячную салетру. З таго часу яго магутнасці ўзраслі ў многа разоў. Сёння гэтае прадпрыемства — адно з буйнейшых у азотнай прамысловасці нашай краіны.

Хто б са спецыялістаў ні прыязджаў сюды, абавязкова пацікавіцца механізацыяй працаёмкіх работ. Тут ступень яе самая высокая ў галіне. Створаны, напрыклад, механізаваны комплекс, які забяспечвае дастаўку аміячнай салетры пасля ўлакоўкі ў вагоны ці на склад. Ручныя работы выключаны, роль грузчыка выконвае аператар. А распрацаваная ў аб'яднанні мешкапагрузачная машына «Авангард» стала базавай для серыйнага ўзору.

Сваю прадукцыю гродзенскі «Азот» экспартуе ў многія краіны свету.

НА ЗДЫМКАХ: Ганна МАЛЕВІЧ — начальнік змены аднаго з цэхаў аб'яднання; адгрузка аміячнай салетры працаўнікам палёў.

Фота А. ПЕРАХОДА.

ДАРАГІЯ СУАЙЧЫННІЦЫ!

ШЧЫРА І САРДЭЧНА ВІНШУЕМ ВАС З МІЖНАРОДНЫМ ЖАНОЧЫМ ДНЁМ — 8 САКАВІКА!

Як бы далёка ад Радзімы вы ні жылі, яна заўсёды застаецца з вамі, у вашых сэрцах, думках, успамінах. Вы пастаянна падтрымліваеце з ёю духоўную сувязь, ганарыцеся яе культурнымі і сацыяльнымі дасягненнямі, актыўна ўдзельнічаеце ў рабоце прагрэсіўных арганізацый суайчыннікаў, якія ўносяць вялікі ўклад у справу развіцця ўзаемаразумення паміж вашай Радзімай і тымі краінамі, дзе вы жывяце, змагаюцца за мір і разбуду міжнароднай напружанасці.

Жадаем вам плённай грамадскай працы, здароўя, шчасця і дабрабыту.

ПРЭЗІДЫУМ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»

РЭДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ
«ГОЛАС РАДЗІМЫ»

МАЛАДОСЦЬ, АБПАЛЕНАЯ ВАЙНОЙ

(Заканчэнне.)

Пачатак на 3-й стар.

Неяк аднойчы ў бары на-трапіла на чырвонаармейца. Ён выходзіў з акружэння. Папрасіў паесці, распытаў пра дарогі, фашыстаў. Ніна прынесла яму цывільнае адзенне, паказала патаемныя шляхы.

...Пройдзе шмат гадоў, даўно адгрыміць вайна, і Ніна Сцяпанавіч ад сваёй аднапалчаніна выпадкова даведаецца, што дапамагла тады выратаваць жыццё будучаму Герою Саюза Саюза, камандзіру танкавай брыгады Андрэю Панамарчуку.

...Людзі ў Стасева ў вайну клаліся спаць рана. Ды і днём больш хаваліся па хатах: фашысты хапалі кожнага падазронага, баяліся партызан. Суд над затрыманым быў кароткі — расстрэл.

Аднойчы па вуліцы няспешна ішла пара. Асцярожна прыадхіналіся фіранкі на вокнах. Здзіўляліся стасеўцы — няўжо яшчэ закаханыя ў такі неспакойны час на вёсцы ходзяць? Пазнавалі і толькі галовамі дакорліва ківалі: хлопец — яшчэ так сабе, гады мае. Лявон Захарэнка час самы жаніцца. Хадзіў якая жаніцца ў вайну! А Ніны мала таго, што гадоў бракуе, дык і ростам яшчэ не выйшла. Ці не рана закахалася?

— А гэты «каханы», пакуль мне не пакажа, у якіх дварах захованыя вінтоўкі і іншая зброя. — гаворыць Ніна Гладзенка, — ды яшчэ не праінструктуе, як яе ноччу сабраць і ў лес адправіць, дамоў не адпусціць.

Так дзяўчо-падлетак стала выконваць даручэнні партызан. Аднойчы Лявон Захарэнка выклікаў Ніну на чарговае «спатканне».

— Па шашы Віцебск — Смаленск немцы пад Маскву тэхніку пручу. Трэба ўзарваць масты праз невялікія рэчкі. Мо прапануеш, як ахову ашукать?

— Дай мне дзень падумаць, — папрасіла Ніна. На другі дзень загадала, каб Лявон прынёс бутэльку бензіну. Сама вызвалася знішчыць мост.

— Выканаць заданне ўдалося не адразу. Добра вывучыла, як мяняецца варта, але калі прабіралася да аднаго з мастоў, правалілася ў яму. Прышлось прасядзець у ёй да самай раніцы. Але ўжо наступнай ноччу запалаў мост

на шашы. Праз нейкі час — яшчэ два.

Не ўсё шло гладка, нічога не давалася проста. Яе скапілі ля вёскі Вараны, калі выконвала чарговае заданне. Пяць дзён дапытвалі юную патрыётку, але яна нічога не сказала. Яе адпусцілі: не было яўных доказаў.

У сваю групу Ніна Гладзенка ўключыла надзейных сяброў. З імі і выконвала баявыя заданні народных месціцаў. І ніхто не ведаў у Стасева, што членам падпольнай Нінінай групы з'яўляецца нават... дзед Павел. Аднаго разу ён ледзь не папаўся.

Папрасіла Ніна дзед зрабіць некалькі скрынак для ўзрыўчаткі. Змайстраваў Павел Рыгоравіч шмат такіх скрынак. Тут у хлест бабуля, яго жонка, зайшла. Убачыла гэту «прадукцыю» ды ў лямант.

— Зусім здзіўнеў стары! Навошта табе гэтулькі шпакоўняў? Ды і саду няма, немцы высеклі, дзе павесіш?..

Добра, што немцаў у хаце на тую пару не было. Зацікавіліся б яны тымі «шпакоўнямі».

Пасля першага арышту Ніна заўважыла, што за ёю сочаць. Аб гэтым стала вядома і ў партызанскім атрадзе. Па загаду камандавання яна пайшла ў лес.

Адзін за адным правальваліся планы фашыстаў. Паражэнні пад Масквой, Сталінградам... Дзякуючы партызанам многія эшалоны з баявой тэхнікай, салдатамі не даходзілі да фронту.

Гітлераўцы не раз наважваліся знішчыць партызан любой цаной. Шмат народных месціцаў загінула ў Хадзімлянскай пушчы ў час блакады. Не стала Лявона Захарэнка. Але Ніна цудам выратавалася, выжыла. Зрэшты, ніякага цуду не было, была жорсткая барацьба з ненавісным ворагам.

Фашысты лютавалі: палілі вёскі разам з людзьмі, не шкадавалі ні дзяцей, ні старых.

— Ніколі не забуду гневу партызан і гора нашага камандзіра бацькі Міная, калі мы даведаліся, што немцы расстралялі яго дзяцей. — кажа Ніна Гладзенка. — На зверствы фашыстаў мы адказвалі ўдарамі па ворагу: рвалі рэйкі, пусквалі пад адхон паязды, грамілі гарнізоны.

...Набліжаўся фронт. Рыхтавалася аперацыя «Баграціён». І Ніна Гладзенка пакідае партызанскі лагер у глыбіні лясоў. Яна — у разведцы.

Пераддзены чарговыя даныя — пасля налёту гараж самалёты і бензасклад на аэрадроме пад Віцебскам. Праз некаторы час новыя кардынаты, і вось ужо наша артылерыя далёкага дзеяння ўшчэнт разграміла танкавую частку фашыстаў...

Колькі такіх подзвігаў? Яна не лічыла. Бо думала не пра іх, тым больш не пра ўзнагароды. Магло б такіх спраў быць і больш, калі б не раненне.

Хірург дастаў з цела толькі адну кулю. Дзве іншыя даставаць катэгарычна забараніў. Нават цяпер нельга. Так і носіць іх у сабе Ніна Гладзенка.

Яна закончыла вайну ў ваеннаацэнтры. Потым настаў мірны час. Вучылася ў тэхнікуме, скончыла Беларускаю сельскагаспадарчую акадэмію. Працавала пад Мінскам заатэхнікам. Зараз — у Міністэрстве нарытываў БССР.

...Некалькі гадоў назад Ніна Гладзенка наведала родную вёску Стасева. Ізноў цвілі яблыні ў садзе дзед Паўла Лебедзева. Паспеў усё-такі пасля вайны пасадзіць. І ніякія маразы не страшныя тым дрэвам. Ці не з гэтага саду былі яблыкі, якімі частавала мяне Ніна Сцяпанавіч?..

Яўген ТУРАЙКЕВІЧ.

БУДЗЬ
ЗДAROЎ,
МАЛЕНЬКІ
ЧАЛАВЕК!

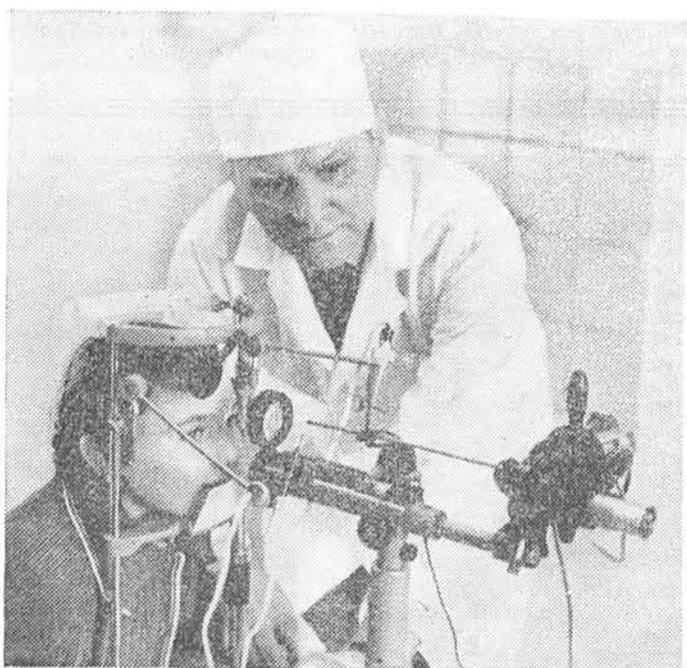
«Чалавецтва абавязана даваць дзіцяці лепшае, што яно мае», — запісана ў Дэкларацыі правоў дзіцяці, якую прыняла Генеральная Асамблея ААН амаль чвэрць стагоддзя назад. Рэальны клопат пра дзяцей у СССР закладзены ў планы сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны. У бягучай пяцігодцы, напрыклад, на гэ-

тыя мэты выдаткавана больш за 9 мільярдаў рублёў.

Дзяржава аплачвае медыцынскія кансультацыі маці ў перыяд цяжарнасці і месца ў радзільным доме, падрыхтоўку і пераход дзіцяці ў паліклініку і спецыялізаваныя ўстановы. Адна з такіх нядаўна ўзвядзена ў Пінску.

НА ЗДЫМКАХ: новы дзіцячы аздараўленчы комплекс з бальніцай і паліклінікай у Пінску; бухгалтар пінскага Дома адзінства Валянціна ЛЮБЕЧКА задаволена: сын Валерка зноў здаровы. Яго вылечылі ўрач Валянціна КАХОНАВА (злева), старшая медсястра Паліна АНУЦОВА; і ўрач Лідзія ІВАНЦОВА; прыём вядзе ўрач-акуліст Яўген КРЭЧЫН.

Фота Э. КАБЯКА.

ДЫЯГНАЗ ПА... ДАЛОНІ

Новыя метады генетычнага прагнозу вучоныя Беларусі распісалі, дасканальна вывучышы вопыт... дэактываў, якія шукаюць злучэнняў. Непадобнасць скурных узораў на пальцах і далонях, якая дазваляе крыміналістам усталяваць асобу чалавека, медыкі сталі выкарыстоўваць для распазнавання некаторых захворванняў. Нягледзячы на ўнікальнасць адбіткаў, даследчыкі заўважылі аднолькавыя адхіленні ў іх малюнку ў людзей, якія маюць адныя і тыя ж хваробы.

— Трапіце выказанне «відаць, як на далоні», для нас знайшло сваё літаральнае пацвярджэнне. — гаворыць загадчык кафедры

нармальнай анатоміі Гродзенскага медыцынскага інстытута, доктар медыцынскіх навук С. Усоеў. — Дастаткова ўважліва ўгледзецца ў складкі скуры на руцэ пацыента, каб хутка і трапіла адказаць на пытанне, ці ёсць у яго спадчынная хвароба, і прадказаць, ці вялікая верагоднасць такога ж ці іншых заганаў развіцця ў яго дзяцей.

Надзейны спосаб дыягностыкі, правяраны ў інстытуцкіх лабараторыях, сёння ўжо прымяняецца ў штодзённай практыцы Гродзенскай абласной медыка-генетычнай кансультацыі.

Р. НОВІКАУ.

ПРАМОВА ТАВАРЫША К. У. ЧАРНЕНКІ

(Заканчэнне.)

Пачатак на 2-й стар.
спажывання і развіццём сферы паслуг, за аховай навакольнага асяроддзя. Наогул кантрольныя функцыі Саветаў трэба ўзнімаць і ўзнімаць. Поле дзейнасці тут велізарнае.

Для далейшага развіцця дэмакратычных асноў Савецкай дзяржавы неацэннае значэнне мае расшырэнне інфармацыйнага абмену і рэальнага становішчы спраў, публічнасці ў рабоце партыйных і савецкіх устаноў. У гэтым вялікая роля сродкаў масавай інфармацыі. За апошні час іх работа некалькі ажывілася. Але мы чакаем ад іх больш глыбокіх і цікавых матэрыялаў аб жыцці краіны і ўсяго свету, большай смеласці ў паставінах насупраць праблем.

І, вядома, заўсёды неабходны чужыя адносіны да прапаноў і крытычных заўваг працоўных, нецярпімасць да любых відаў заціску крытыкі.

Мы, камуністы, ганарымся тым, што партыя як ядро ўсёй палітычнай сістэмы карыстаецца велізарным уплывам у Саветах. І забяспечвае гэта не колькаснай перавагай у іх членаў КПСС: у цэлым беспартыйных дэпутатаў, як вядома, у нас больш. Свой палітычны уплыў у грамадстве партыя сцвярджае нястомнай барацьбой за дабрабыт і шчасце людзей працы, зольнасцю выпрацоўваць і ажыццяўляць палітыку, якая адпавядае патрабніцтвам таго або іншага этапу нашага развіцця.

Партыя ўдзяляе вялікую ўвагу асэнсаванню асаблівасцей сучаснага перыяду, цяжкаму, без ценю ўтопіі вызначэнню дасягнутай намі ступені сацыяльна-эканамічнай сталасці новага грамадства. Вызначаючы гэта, мы выпрацоўваем строга навуковыя асновы палітыкі КПСС. І тут велізарную ролю адыгрывае канцэпцыя развіцця сацыялізму, як гістарычна працяглага этапу, у пачатку якога знаходзіцца наша краіна. У працэсе вырашэння задач удасканалення развіцця сацыялізму і адбываецца паступовы рух да камунізму.

Цяжка пераацаніць прыцыповое палітычнае значэнне гэтых вывадаў, зробленых партыяй. Яны дазваляюць ясна бачыць карціну развіцця нашага грамадства ва ўсёй яе складанасці, супярэчлівасці і шматграннасці. Яны садзейнічаюць практычнай ліквідацыі тых разыходжанняў, якія часам дапускаліся паміж словам і справай, паміж рэальнымі магчымасцямі грамадства і неабгрунтаванымі прэгазямі. Менавіта з гэтага пункту гледжання ажыццяўляе сёння Цэнтральны Камітэт партыі выключна важную работу па падрыхтоўцы новай рэдакцыі Праграмы КПСС.

Партыя дабіваецца, каб леныскі стыль ва ўсёй яго разнастайнасці і багаці стаў патрабнасцю душы, неаддзяльным рабочым інструментам кожнага партыйнага, савецкага, гаспадарчага кіраўніка. Паўнамоцтвы і правы кіраўнікоў у нас вялікія, але вялікая і адказнасць. І не можа быць нічога горш для кіраўніка, чым высакамер'е і паломб, «няўмеласць» — паводле выразу Леніна, — карыстанне ўладай, толькі як уладай, калі людзі гавораць: я атрымаў уладу, я прадпісаў, і ты павінен слухацца». Слава кіраўніка — ва ўменні зліць разам службовы аўтарытэт і аўтарытэт асабісты.

Надры партыі і дзяржавы заваўваюць сімпатыі і павагу мас перш за ўсё на жывой грамадскай справе, заваўва-

юць сваёй энергіяй і ведамі, асабістым прыкладам і паводзінамі, свабоднымі ад усяго, што зневажае маральнае пачуццё чалавека. Кіраўнік таму і можа быць патрабавальным да іншых, што больш за ўсё патрабавальны да сябе. Гэта дае яму, акрамя службовага, маральнае права праяўляць цвёрдасць у тых выпадках, калі больш правільна, як кажуць, «речей не тратіць по-пустому, где нужно власть употребить». Асноўна аўтарытэт кіраўніка — народнае адабрэнне і падтрымка. А хто страчвае іх, хто глухі да думкі мас, той не можа і не павінен займаць кіруючую пасаду.

І яшчэ адно пытанне. У нас няма жывых форм самадзейнасці мас, іх удзелу ў справах грамадства і дзяржавы. Але ёсць і надуманыя, ад якіх варта можа быць адмаўляцца.

Наша дэмакратыя па сутнасці сваёй — дэмакратыя дзеючая, працуючая. Яе расшырэнне, удасканаленне ўсёй савецкай дзяржаўнасці — важны напрамак паступальнага руху нашага грамадства. І партыя — матар, рухаючая сіла гэтага прагрэсу. Усім сваім унутраным жыццём яна паказвае прыклад сапраўды сацыялістычнага дэмакратызму, арганічнага спалучэння неаддзяльных правоў і бяспрэчных абавязкаў.

4.

Цяпер аб справах міжнародных. Адным з самых важных, самых патрабавальных наказаў савецкіх выбаршчыкаў быў, ёсць і будзе наказ — як зрэнку вока берагчы мір, забяспечваць бяспеку нашай Радзімы. Магу далажыць, што партыя і савецкая дзяржава няўхільна кіраваліся гэтым наказам. Кіраваліся ў нялёгкіх умовах.

Вы ведаеце, што апошнія гады былі адзначаны рэзкай актывізацыяй палітыкі найбольш агрэсіўных сіл амерыканскага імперыялізму — палітыкі адкрытага мілітарызму, прэтэнзіі на сусветнае панаванне, супраціўлення прагрэсу, парушэння правоў і свабоды народаў. Прыкладаў яе практычнага прымянення свет бачыў нямагла. Гэта — уварванне ў Ліван і акупацыя Грэнады, неаб'яўленая вайна супраць Нікарагуа, пагрозы Сірыі і, нарэшце, ператварэнне Заходняй Еўропы ў стартуючы пляцоўку для ядзерных ракет ЗША, нацэленых на СССР і яго саюзнікаў.

Усё гэта прымушае нас удзяляць самую сур'езную ўвагу ўмацаванню абароны краіны. Савецкія людзі хочучы не нарошчвання ўзбраенняў, а іх скарачэння з абодвух бакоў. Але мы абавязаны кляпаціцца аб дастатковай бяспецы сваёй краіны, яе сяброў і саюзнікаў. Гэта і робіцца. І няхай ведаюць усе, што ніякім аматарам ваенных авантур не ўдасца застаць нас знянак, ніякі патэнцыяльны агрэсар не можа спадзявацца пазбегнуць сакрушальнага ўдару ў адказ.

Разам з тым менавіта складанасць абстаноўкі абавязвае падвоіць, патроіць намаганні ў правядзенні палітыкі міру і міжнароднага супрацоўніцтва.

Цяжка назваць такую важную для ўмацавання міру праблему, па якой Савецкі Саюз і іншыя сацыялістычныя краіны не выступілі б за апошнія гады з канкрэтнымі, рэалістычнымі прапановамі. Ініцыятывы нашых краін знаходзяць усё больш шырокую падтрымку з боку іншых дзяржаў. Гэта з усёй пераконаўчасцю пацвердзіла і апошняя сесія Генеральнай Асамблеі ААН.

Імперыялістычныя паліты-

кі ўсяляк імкнуцца абмежаваць міжнародны уплыў краін сацыялізму. Яны спрабуюць аслабіць іх згуртаванасць, расхістаць асновы сацыялістычнага ладу там, дзе, як ім здаецца, можна разлічваць на поспех. У гэтых умовах асабліва важна захоўваць і мацаваць салідарнасць брацкіх сацыялістычных краін. Сваю перакананасць у гэтым кіраўнікі дзяржаў — удзельнікі Варшаўскага Дагавора зноў аднадушна выказалі ў час нядаўняй сустрэчы ў Маскве.

Эканамічнай блакадзе і ваенным пагрозам падвяргаюць ЗША сацыялістычную Кубу. Але разлікі на тое, каб яе запалохаць, прымусяць звярнуць з выбранага шляху, асуджаны на правал. Парукай таму — непакінутая воля гераічнага кубінскага народа, згуртаванага вакол сваёй Камуністычнай партыі. Парукай таму — салідарнасць з востравам Свабоды незалежных дзяржаў Лацінскай Амерыкі, шматлікіх удзельнікаў руху недалучэння. Кубінскі народ рашуча падтрымлівае брацкія сацыялістычныя дзяржавы. Што датычыць СССР, то ён быў, ёсць і будзе разам з Кубай і ў яснае, і ў штармавое надвор'е.

Павышэнню ролі сацыялізму ў міжнародным жыцці магла б, вядома, садзейнічаць нармалізацыя адносін з Кітайскай Народнай Рэспублікай. Мы — паслядоўныя прыхільнікі такой нармалізацыі. Палітычныя кансультацыі паказваюць, аднак, што захоўваюцца рознагалосі па раду прынцыповых пытанняў. У прыватнасці, мы не можам пайсці на якія-небудзь дагаворнасці на шкоду інтарэсам трэціх краін. Але абмен думкамі працягваецца, і мы лічым яго карысным. Савецкі Саюз за тое, каб узровень кантактаў павысіўся ў той меры, у якой гэта будзе прымаць для абодвух бакоў.

Карысна і тое, што пакрыху адраджаюцца ўзаемавыгадныя сувязі ў эканоміцы, культуры, навуцы і ў іншых сферах. Гэта не даспадобы тым, хто хацеў бы атрымаць выгаду з абстрактнага адносін паміж СССР і Кітаем. Але затое гэта ідзе на карысць і абедзвюм нашым краінам, і справе аздаравлення агульнай абстаноўкі ў свеце.

Небяспечнасць імперыялістычнай палітыкі няспыннага нагнавання — напружанасці стала відавочнай. Чым большую пагрозу стварае яна чалавечай цывілізацыі, тым больш актыўнымі становяцца сілы самазахавання чалавечтва. Расце абурэнне ў Заходняй Еўропе дзеяннямі тых, хто прыносіць яе бяспеку ў ахвяру імперскім амбіцыям Вашынгтона. Мільёны ўдзельнікаў антыракетнага руху гавораць аб гэтым выразнай мовай.

Кіруючыя дзеячы краін Захаду, уплывовыя палітычныя партыі таксама далёка не ўсе адабраюць авантурызм адміністрацыі ЗША. Ён трывожыць і значную частку грамадскасці самой Амерыкі. Там усё яснае разумеюць, што фарсіраваная мілітарызацыя і абстрактнае міжнароднай абстаноўкі не далі і не дадуць ЗША ваеннай перавагі і палітычных поспехаў. Яны толькі вядуць да нарастання ўсюды ў свеце крытыкі ваяўнічага курсу Вашынгтона. Людзі хочучы міру і спакою, а не ваеннай істэрыі. Магу сказаць, што нашы гутаркі з кіраўнікамі многіх зарубажных дэлегацый, якія прыбылі на пахаванне Юрыя Уладзіміравіча Андропова, пацвердзілі гэта дастаткова пераканальна.

Усё гэта дае магчымасць спадзявацца, што ў рэшце

рэшт ход падзей удасца зноў павярнуць у напрамку да міру, абмежавання гонкі ўзбраенняў і развіцця міжнароднага супрацоўніцтва.

Карані разрадкі глыбокія. Адно са сведчаніў гэтага — скліканне сталгольмскай канферэнцыі па мерах дачыненняў і раззбраення ў Еўропе.

Ключавое значэнне для міру і бяспекі народаў мае, вядома, спыненне гонкі ядзерных узбраенняў. Пазіцыя СССР у гэтым пытанні ясная. Мы супраць саборніцтва ў нарошчванні ядзерных арсеналаў. Мы былі і застаемся прыхільнікамі забароны і знішчэння ўсіх відаў гэтай зброі. Нашы прапановы накіраваны на тое, каб унесены даўно — і ў ААН, і ў Жэнеўскім камітэце па раззбраенню, але іх абмеркаванне блакіруюцца Злучанымі Штатамі і іх саюзнікамі.

Што датычыць Еўропы, то мы па-ранейшаму за тое, каб яна была свабоднай ад ядзернай зброі — і сярэдняй дальнасці, і тактычнай. Мы за тое, каб абодва бакі, не трацячы часу, зрабілі першыя буйныя крокі ў гэтым напрамку. Пры гэтым Савецкі Саюз не мае намеру ўмацоўваць сваю бяспеку за кошт іншых, а хоча аднолькавай бяспекі для ўсіх.

На жаль, ЗША ператварылі свой удзел у перагаворах на гэту тэму ў інструмент прапаганды. Каб прыкрыць гонку ўзбраенняў і палітыку «халоднай вайны». У такой гульні мы не ўдзельнічалі і ўдзельнічаць не будзем. Размяшчэннем ракет у Еўропе амерыканцы стварылі перашкоды для перагавораў не толькі па «еўрапейскай», але і па стратэгічнай ядзернай зброі. Ліквідацыя гэтых перашкод (што ліквідавала б і неабходнасць у нашых мерах у адказ) — вось шлях да выпрацоўкі ўзаемапрымальнай дагаворнасці.

У апошні час адміністрацыя ЗША пачала выступаць з заявамі, якія гучаць міралюбыва, заклікаючы нас да «дыялога».

Ва ўсім свеце звярнулі ўвагу на тое, як рэзка супярэчаць гэтыя заявы ўсяму, што гаварыла, а галоўнае рабіла і працягвае рабіць цяперашняя адміністрацыя ЗША ў сваіх адносінах з Савецкім Саюзам. Запэўніванні аб яе добрых намерах могуць быць прыняты сур'езна толькі ў тым выпадку, калі яны будуць падмацаваны рэальнымі дзеяннямі. Ну, а Савецкі Саюз заўсёды быў за пошук узаемапрымальных практычных рашэнняў канкрэтных пытанняў на карысць абедзвюх краін, на карысць міру. Такіх пытанняў нямагла. Ва ўрада ЗША ёсць многа магчымасцей даказаць сваю міралюбнасць справамі.

Чаму б ЗША, напрыклад, не ратыфікаваць падпісаныя амаль дзесяць гадоў назад дагаворы з СССР аб абмежаванні падземных выпрабаванняў ядзернай зброі і аб ядзерных выбухах у мірных мэтах і не давесці да канца выпрацоўку пагаднення аб поўнай і ўсеагульнай забароне выпрабаванняў ядзернай зброі? Напомню, што перагаворы аб гэтым былі перапынены Злучанымі Штатамі. ЗША могуць таксама ўнесці немалы ўклад ва ўмацаванне міру, пайшоўшы на пагадненне аб адмове ад мілітарызацыі космасу. СССР, як вядома, даўно гэта прапаноўвае.

Намнога больш давер'я ўнушалі б міралюбівых запэўніванні ўрада ЗША, калі б ён прыняў прапанову аб узаемным замарожванні амерыканскіх і савецкіх ядзерных узбраенняў. Узбраенняў накоплены ўжо так многа, што гэты крок не стварыў бы ні найменшай пагрозы бяспе-

цы ні таго, ні іншага боку. Але затое ён значна палепшыў бы агульную палітычную атмасферу і, трэба меркаваць, аблягчыў бы дагаворнасць аб скарачэнні ядзерных арсеналаў.

Вельмі важная задача — пазбавіць чалавечтва ад магчымасці прымянення хімічнай зброі. Перагаворы аб гэтым ідуць ужо даўно, але цяпер як быццам пачынаюць выспяваць перадумовы для вырашэння пытання. Размова ідзе аб поўнай і ўсеагульнай забароне прымянення хімічнай зброі, яе распрацоўкі і вытворчасці, аб знішчэнні ўсіх яе запасаў. Мы за тое, каб выкананне такога пагаднення эфектыўна кантралявалася, каб кантроль ахопліваў увесь працэс знішчэння хімічнай зброі — ад пачатку да канца.

Не выключана, што дасягненне дагаворнасці па названым пытанні стала б пачаткам сапраўднага пералому ў савецка-амерыканскіх адносінах, ды і ва ўсёй міжнароднай абстаноўцы. Мы таго пералому хацелі б. Справа за Вашынгтонам.

Палітыка дзяржаў, якія валодаюць ядзернай зброяй, мае ў наш час асаблівае значэнне. Жыццёвыя інтарэсы ўсяго чалавечтва, адказнасць дзяржаўных кіраўнікоў перад цяперашнім і будучымі пакаленнямі патрабуюць, каб адносіны паміж гэтымі дзяржавамі падпарадкоўваліся пэўным нормам. У нашым уяўленні гэтыя нормы выглядаюць прыкладна так:

— Разглядаць прадукіленне ядзернай вайны як галоўную мэту сваёй знешняй палітыкі. Не дапускаць сітуацый, якія пагражаюць ядзерным канфліктам. А ў выпадку ўзнікнення такой небяспекі праводзіць тэрміновыя кансультацыі, каб не даць успыхнуць ядзернаму пажару.

— Адмовіцца ад прапаганды ядзернай вайны ў любым яе варыянце — глабальным або абмежаваным.

— Узняць абавязальства не прымяняць першымі ядзернай зброі.

— Ні пры якіх абставінах не прымяняць ядзернай зброі супраць няядзерных краін, на тэрыторыі якіх такой зброі няма. Паважаць статус ужо створанай і заахочваць утварэнне новых бяз'ядзерных зон у розных раёнах свету.

— Не дапускаць распаўсюджвання ядзернай зброі ў любой форме; не перадаваць яе там ні было гэтай зброі або кантролю над ёй; не размяшчаць яе на тэрыторыях краін, дзе яе няма; не пераносіць гонку ядзерных узбраенняў у новыя сферы, уключаючы космас.

— Крок за крокам, на аснове прынцыпу аднолькавай бяспекі дабівацца скарачэння ядзерных узбраенняў аж да поўнай іх ліквідацыі ва ўсіх разнавіднасцях.

Савецкі Саюз паклаў гэтыя прынцыпы ў аснову сваёй палітыкі. Мы гатовы ў любы час дагаварыцца з іншымі ядзернымі дзяржавамі аб сумесным прызнанні норм такога роду і наданні ім абавязковага характару. Думаю, што гэта адпавядала б карэнным інтарэсам не толькі краін — удзельніц, але і народаў усёй зямлі.

Таварышы! Усім, што мы маем, усім, чым мы ганарымся, — свабодай і магутнасцю Радзімы, яе высокім аўтарытэтам на міжнароднай арэне, паўнакроўным мірным жыццём народа, — усім гэтым мы абавязаны напружанай творчай працы савецкіх людзей. Яна, гэта праца, — невычарпальная крыніца нашай упэўненасці ў будучыні.

(Прамова К. У. Чарненкі на аднарадова перапынненні бурнымі апладысентамі).

ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ ТРЭБА ПІСАЦЬ, ЯК ДЛЯ ДАРОСЛЫХ, ТОЛЬКІ ЯШЧЭ ЛЕПШ

«ЮНАЦТВА» — ВЫДАВЕЦТВА ПАПУЛЯРНАЕ

Сёння на старонках «Голасу Радзімы» выступае дырэктар рэспубліканскага выдавецтва «Юнацтва», пісьменнік Валянцін ЛУКША

— У 1981 годзе мы паведамілі сваім чытачам, што ў рэспубліцы заснавана новае выдавецтва літаратуры для дзяцей і моладзі — «Юнацтва». Пералічваўся серыі кніг, асобныя выданні, што ў хуткім часе павінны былі выйсці ў свет. Хоць таму, Валянцін Антонавіч, пачаць нашу размову з прапановы каротка падвесці вынікі трохгадовай працы выдавецтва.

— Зроблена нямала. Красамоўна гавораць пра гэта лічбы. За гады мінулага, дзесятай, пяцігодкі ў рэспубліцы было выдадзена 569 назваў кніг і брашур для дзяцей і моладзі тыражом 45 мільёнаў экзэмпляраў. А ў «Юнацтва» за тры гады яго існавання выйшла 400 назваў кніг і брашур тыражом амаль 30 мільёнаў экзэмпляраў. Гэтыя кнігі папоўнілі серыі і бібліятэчкі, якія існавалі раней — «Казка за казкай», «Мая першая кніжка» «Школьна бібліятэка», «3 арлінага племені», «Слава твая, Беларусь», а таксама серыі, якія нарадзіліся непасрэдна ў нашым выдавецтве — «Карчагіны васьмідзесятых» (аб стваральнай працы савецкай моладзі), «Бібліятэка прыгод і фантастыкі», «Зрабі сам», «Бібліятэка дзіцячай літаратуры народаў СССР».

Асноўную частку нашых выданняў складаюць творы бела-

рускіх аўтараў, запісы нацыянальнага фальклору. Класіка — творы Багушэвіча, Багдановіча, Купалы, Коласа, Маўра, Лынькова, Якімовіча, Бядулі, Чорнага — друкуецца штогод. У тэматычных планах — прозвішчы Кандрата Крапівы, Максіма Танка, Івана Шамякіна, Пімена Панчанкі, Васіля Быкава. Шырока знаёміць з творчасцю Васіля Віткі, Васіля Зуёнка, Барыса Сачанкі, Івана Пташнікава, Ніла Гілевіча і іншых.

Як правіла, тыражы кніг беларускіх пісьменнікаў, асабліва для дашкольнікаў і малодшых школьнікаў, складаюць 40—80 тысяч экзэмпляраў і больш. Гэтыя беларускія кнігі карыстаюцца вялікім попытам. Кожны год работнікі гандлю даюць нам спісы неперададзенага ў кнігарнях рэспублікі. Дзіцячай літаратуры звычайна ў іх не бывае.

— Як вывучае выдавецтва густы, запатрабаванні сваёй чытацкай аўдыторыі? Дарэчы, цікава было б даведацца ўвогуле аб крытэрыях адбору літаратуры, уключанай у план выпуску.

— Кожны год мы, выдавецкія работнікі, а сярод нас 11 членаў Саюза пісьменнікаў — кожны другі творчы работнік

«Юнацтва», праводзім сустрэчы са сваімі чытачамі, прымаем удзел у кніжных выстаўках і кірмашах, шырока рэкламуем беларускую літаратуру праз друк, тэлебачанне, радыё.

Галоўным крытэрыем адбору твораў выдавецтвам з'яўляецца іх ідэйны змест і яго мастацкае ўвасабленне.

Заяўкі і рукапісы пісьменнікаў, як правіла, абмяркоўваюцца папярэдне ў рэдакцыях выдавецтва, у Саюзе пісьменнікаў, у Міністэрстве асветы БССР, на рэдакцыйным выдавецкім саўсавеце. Да рэцэнзавання мы прыцягваем найбольш дасведчаных пісьменнікаў і вучоных.

— Крыху аб так званых «вечных» кнігах, якім наканавана быць любімымі многіх і многіх пакаленняў чытачоў. Што тут прапануе «Юнацтва»?

— На такіх «вечных» кнігах выхоўваліся мы, нашы дзеці, на іх будуць выхоўвацца нашы ўнукі. І, натуральна, што выдавецтва не забываецца пра іх. «Рабінзон Круза», «Падарожжа Гулівера», «Апошні з магікан», «Зверабой», «Дзеці капітана Гранта», «Таямнічы востраў», «Палескія рабінзоны», «Міколка-паравоз», беларускія народныя казкі — на ўсіх гэтых

кнігах стаіць грыф «Юнацтва».

Да таго ж сёлета чытачы атрымаюць кнігу Андрэя Сена «Новае ўбранне караля», «Казкі народаў СССР», «Рускія народныя казкі», казкі рускіх пісьменнікаў, «Стары Хатабыч», «Мальчыш-Кібальчыш», «Авадзень», «Тры мядзведзі», «Доктар Айбаліт», «Золушка».

— А якія тэмы, сучасныя менавіта сённяшняму дню, стаяць у планах выдавецтва?

— Па-першае, тут трэба ўспомніць нашу папулярную серыю «Карчагіны васьмідзесятых». Гэтыя штогадовыя зборнікі складаюцца, як правіла, з нарысаў аб людзях працы, тых, хто будзе дзень наступны. Сярод лепшых выданняў апошняга часу без перабольшвання можна назваць і кнігу Іны Міцкевіч «Сіняя птушка не за морамі», кнігу Мікалая Зяньковіча «Сябры мае ракетчыкі». Сёлета ўбачаць чытачы таксама кнігі Яўгена Радкевіча «Пешкі праз Галактыку» і Эдуарда Скобелева «Выпускнікі», адзначаныя прэміяй на Рэспубліканскім конкурсе на лепшы літаратурны твор для дзяцей і юнацтва. У першай расказваецца пра маладых гаспадароў зямлі, нашых сучаснікаў (сам аўтар пасля заканчэння сярэд-

няй школы працаваў трактарыстам у калгасе), другая — пра навучэнцаў прафесійна-тэхнічнага вучылішча. У план уключаны таксама кніга Алены Кобец-Філімонавай «Агні за пераваламі» пра будаўнікоў БАМа, зборнікі Уладзіміра Правасуда і Віктара Рудольфа, прысвечаныя беларускай моладзі, якая працуе на асваенні багаццяў Заходняй Сібіры.

Каб адлюстраваць жыццё краіны больш поўна і ярка, «Юнацтва» часта карыстаецца метадам сацыяльнага заказу. У такіх выпадках па просьбе выдавецтва пісьменнік працуе над творам на ўжо зададзенай тэме. Нічога заганага ў гэтым не бачаць ні выдаўцы, ні творцы, ні нашы чытачы.

Думаем, што добры рэзультат атрымае кніга «Дзеці на вайне», якая ўваскрасае падзеі Вялікай Айчыннай. Аўтар — журналістка Святлана Алексіевіч. Тэма барацьбы за мір прысвечаны зборнікі вершаў «Малююць дзеці» (ганарар за гэту кнігу пазытыўна і Вольскі перадаў і Савецкі фонд міру). А таксама зборнік «Дзень міру», які прысвячаецца 40-годдзю перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне.

— Валянцін Антонавіч, сёння вы вядомы як дзіцячы пісьменнік. Што прымусіла вас, «дарослага» паэта, публіцыста са

Яўгенія ЯНІШЧЫЦ

Слоў не трэба. Варажба
Уся

вачыма сказана.
Будзе вечная журба
Да мяне прывязана.

Загукаюся ў бары —
Заначую з зорамі.
Чарацінкай на вятры
Музыка азёрная.

Столькі роднасці вакол
З птушкамі, з рамонкамі!
І драўляны частакол
З гладышамі звонкімі.

І густыя туманы,
І бярозак мроіва;
І Вясна, што без віны
Маё сэрца кроіла.

І каляны лёд каляд
З кудасой лахматаю.
...І прымоўкы шчыры сад
Над сасновай хатаю.

.

Сухі і маланкай апалены ствол,
А ў чым даўгалецця прычына?
Не трэба кахаць мяне

за рамяство.
Перш-наперш, я проста
жанчына.

Магчыма, мне выпала меней,
чым той,
Якую заслоняць плячым.
Ды ў кожнай смяшыцы
і ў слёзцы любой
Перш-наперш, я толькі
жанчына.

Прашу. І не ўмею высока
прасіць,
Тым болей выпрошваць
пляшчоты.
Як цяжка мне гордую голаў
насіць
У горкім сутонні самоты!

Віной мне — разлука. І жарты
— віной,
Віною — журба пад вачыма.
Мужчынская лірыка...

А ці не ў ёй,
Як чайка, крыляе жанчына!

.

Яшчэ малюся труднай долі,
Яшчэ звініць мой лёгкі смех.
...Як сіне лён цвіце на полі!
...Як белатою слепіць снег!

Такія вызнала калдобы —
Дасюль пакутую у сне.
Хай будзе хлопчык мой
падобны
На сіні лён, на чысты снег.

НА «ЗАЛАТОЙ» АФІШЫ ТЭАТРА

У кожнай трупце ёсць некалькі акцёраў, пра якіх глядачы і крытыкі гавораць: «Твар гэтага тэатра». Да іх належыць і Таццяна Мархель. Па сутнасці, не так ужо і даўно прыйшла яна ў Беларускі акадэмічны тэатр імя Якуба Коласа (дагэтуль працавала ў тэатрах Магілёва і Гродна). Але калі зірнуць на «залатую» афішу коласаўцаў — пераканаешся: значная частка лепшых спектакляў звязана з яе імем. «Сымон-музыка» па паэме Я. Коласа, «Дністыя» М. Матукоўскага, «Трывога» А. Петрашкевіча, «Востраў Алены» Я. Шабана, «Вечар» А. Дударова, «Разгром» па раманах А. Фадзеева, «Прыніжаныя і зняважаныя» па раманах Ф. Дастаўскага — у кожнай з гэтых пастановак актрыса стварыла каларытныя, цікавыя вобразы. Можна не заўсёды яна выконвала галоўныя ролі. Але гэта яшчэ цяжэй — і ў эпізодзе выявіць усе грані свайго таленту, зрабіць работу запамінальнай не толькі для сябе, але і для глядача. Таццяна Мархель гэта, звычайна, удаецца.

Нарадзілася Таццяна Мар-

хель у простае вясковым сям'і ля Смалявіч на Міншчыне, гадавалася без бацькі — ён не прыйшоў з вайны. Хаця і была самай актыўнай удзельніцай мастацкай самадзейнасці школы — паступіла ў медыцынскае вучылішча, а потым і ў медінстытут: вельмі ўжо хацелася маці бачыць дачку доктарам. Толькі тэатр узяў сваё... Маці, напэўна, і не падаравала, што сама «падштурхнула» дачку да сцэны: вельмі добра спявала маці

старадаўнія беларускія песні. Але не магла тады прадбачыць, што гэтыя простыя песні з вёскі Шпакоўшчына праз пэўны час у выкананні яе дачкі Таццяны ўвойдуць у кінафільмы «Людзі на балоце» і «Подых навальніцы», у тэатральныя пастапоўкі.

Песні ў выкананні Таццяны Мархель сёння вельмі папулярныя. Дарэчы, у час фестывалю савецкай музыкі «Маскоўская восень», што праходзіў у кастрычніку мі-

нулага года, яны заваявалі сэрцы і ўсеагульнага глядача. Але, нягледзячы на гэта, Таццяна Мархель была і застаецца перш за ўсё артысткай тэатра.

Сяргей НАВУМЧЫК.
НА ЗДЫМКАХ: у бібліятэцы; актрыса ў час сустрэчы з моладдзю завода заточных станкоў; Таццяна МАРХЕЛЬ з дочкамі Верай і Маняй; у ролі Дар'і ў спектаклі «Мікітаў лапаць» па п'есе Міхася Чарота.

Фота С. КРЫЦКАГА.

стажам, узяцца за напісанне кнігі для дзяцей?

— Уласна кажучы, усе мае выдадзеныя на сёння пятаццаць кніжак ці прама, ці ўскосна адрасаваны юнацтву і дзецям. І нават песні (ну, скажам, «Стаяць на рэйдзе нашы брыганціны» на музыку Ігара Лучанка) і сёння спявае моладзь.

Што ж датычыцца «чыстай» дзіцячай літаратуры, то апошнім часам я ёй удзяляю вельмі многа ўвагі. Ідуць гады, і дзіцячыя вершы сталенюць разам з маёй дачкой. Калі раней гэта былі загадкі, забаўкі, калыханкі, то крыху пазней — школьныя вершы і казкі (зборнікі «Аркестр», «Зялёная балніца», «Лета круглы год», «Крылаты цэх»).

— Ці патрэбныя дзіцячаму пісьменніку нейкія адметныя якасці? Ці ёсць дадатковыя патрабаванні да дзіцячай літаратуры?

— Галоўнае для дзіцячага пісьменніка — любіць дзяцей. Ну і, натуральна, мець адметны талент. Сёння ў нас шырока вядомае выказанне: для дзяцей трэба пісаць так, як для дарослых, толькі яшчэ лепш. Яно стала законам творчасці ўсіх дзіцячых пісьменнікаў.

Ну, а калі мець на ўвазе цалкам дзіцячую літаратуру, то ад яе мы чакаем даходлівасці, непаўторнасці інтанацыі, неадакучлівай павучальнасці.

— Ці экспартуецца прадукцыя выдавецтва за мяжу?

— Толькі летась на экспарт было адпраўлена і мільён 63 тысячы экзэмпляраў. У тым ліку 854 тысячы кніг на замежных мовах па заказах фірм Індыі, Францыі, Польшчы, Бал-

гарыі, Чэхаславакіі, Кубы і іншых краін.

— У дзіцячых выданнях, як нідзе, вялікае значэнне мае афармленне кнігі. Хто з мастакоў найбольш плённа супрацоўнічае з «Юнацтвам»?

— Сярод нашых аўтараў звыш ста мастакоў-графікаў Беларусі. У тым ліку такія вядомыя, як Кашкурэвіч, Шаранговіч, Паплаўскія, Лось, маладзейшае пакаленне — Славуц, Савіч, Беразенская. Творча актыўны і зладжаны калектыў склаўся і ў самім выдавецтве. Яго ўзначальваюць мастакі Казлоў і Бокій. Кнігі «Юнацтва» адзначаны дзесяткамі дыпламаў усесаюзных, міжрэспубліканскіх і рэспубліканскіх конкурсаў. У 1982 годзе мы атрымалі восем дыпламаў рознай вартасці, у 1983 — трынаццаць, у 1984 толькі на адным, чарговым Рэспубліканскім конкурсе мастацтва кнігі — дзевяць з трыццаці.

— «Голас Радзімы» пачаў рэгулярна выпускаць спецыяльную старонку для дзяцей, дзе мы знаёмім нашых юных землякоў з кніжковымі навінкамі, з тым, што чытаюць іх савецкія ровеснікі. Якія творы вы параіце прадставіць у нашай «Крыніцы»?

— Думаю, будуць вартыя ўвагі зборнікі пазіі Грачанікава, Зуёнка, Макаля, якія нядаўна пабачылі свет. І кнігі, якія толькі што выйшлі, — чарговы том «Бібліятэкі дзіцячай літаратуры народаў СССР», што прысвечаны Украіне, зборнікі Васіля Віткі «Казкі і краскі» і «Госці».

Інтэрв'ю ўзяла
Галіна УЛІЦЕНАК.

ВАЛЯНЦІНА ПАРХОМЕНКА —

НОВАЯ ЗОРКА БЕЛАРУСКАЙ ЭСТРАДЫ

ГАЛАСУШКА

Упершыню пачула гэту спявачку гады два назад па радыё, у дарозе. Дыктар аб'явіў: «Салістка Беларускага радыё Валянціна Пархоменка выконвае народныя песні». Імя было незнаёмае. І вось праз хвіліну мелодыя запоўніла ўсё наша маленькае купэ.

Ой, у полі туманочак —
Нічога не відна,
Толькі відна дуба зелянога.

Пад тым дубам зеляненькім
Крыніца стаіла,
У той крыніцы дзеўка
Воду брала...

Сакавіты, шчодры і ласкавы голас адразу ўварваўся ў душу, ускалыхнуўшы самыя чыстыя і пяшчотныя пачуцці, успаміны, думкі. Нехта з пасажыраў не стрымаўся:

— Душэўна спявае, усё роўна як у хаце бацькоўскай. І сапраўды, было такое ўражанне, што сядзіць над калыскай жанчына і напявае любімай дзіцяці.

Новай зоркай на небасхіле савецкай эстрады назвалі журналісты Валянціну Пархоменка пасля прайшоўшага летас Усесаюзнага конкурсу артыстаў эстрады, дзе яна стала лаўрэатам. Сустрэўшыся з Валянцінай, я перш-наперш напрасіла яе раскажаць аб сваім удзеле ў гэтым прадстаўнічым конкурсе.

— Сапраўды, нялёгкае было выпрабаванне — дасюль памятаецца. Хаця я і не навічок на сцэне, але хвалявалася моцна. У Маскву прывезла спецыяльна падрыхтаваную праграму, куды ўвайшлі дзве песні беларускіх кампазітараў — «Лебедзі» Ханка і «Зямля мая» Захлеўнага, апрацоўка народнай песні «Гэй, раскідайцеся, распявайцеся», а таксама некалькі песень з календарна-абрадавага цыкла: вясельныя «Ігралі-свяцілі», «Ой, ляцелі гусанькі цераз сад», вяснянка «Ой, мая мамачка», калядная «Ой, рана, рана куры заспявалі». Народныя песні, як заўсёды, я выконвала а капэльна.

— Наколькі я ведаю, фірма грамадзянска-мелодыя пасля конкурсу прапанавала вам запісаць свой дыск. Якія песні, мяркуючы вы, увойдуць у яго?

— Я думаю, што пласцінка цалкам будзе складацца з календарна-абрадавых песень — большасць з іх выконвала мая бабуля.

— Яна таксама была спявачкай?

— Чаму была? Кацярына Фролаўна і цяпер, у 90 гадоў, гэтак павядзе... Сапраўды талент! У вёсцы Каменка на Гомельшчыне, дзе я нарадзілася, усе спявалі. У нас у сям'і маці іграла на мандаліне і балалайцы, бацька на гармоніку, ды і мы,

чацвёра дзяцей, не адставалі. Але галоўнае ўсё ж такі была бабуля. Мне яна звала ласкава — галасушкай. Пойдзе, бывала, у лес па грыбы і возьме ўнучку з сабой. Блукаем удваіх па лясных сцяжынах цэлы дзень і... спяваем. Павебра адранае, голас разнісіцца далёка, на сэрцы радасць. Вось адкуль мая шчырая любоў да народнай песні.

Слухаць Валянціну адна асалода. У мове яе столькі прыгожых, пачутых на роднай Гомельшчыне слоў і выразаў, што міжволі рука цягнецца да паперы, каб тое-сёе занатаваць для сябе. Гаворка яе мяккая, павольная, як плынь палескай ракі. І такі ж прыемны, просты, спакойны твар. Дарэчы, і на сцэне ў Валянціны Пархоменка нейкая свая, асабліва, сціпла-ўрачыстая манера паводзін, арганічная для ўсёй яе чалавечай і творчай сутнасці.

Так атрымалася, што толькі пасля школы В. Пархоменка сур'ёзна занялася музычнай адукацыяй. Бо, як кажа Валянціна, канчаткова зразумела, што адзінае, чым павінна займацца, — гэта спяваць. Дзяўчына паступае вучыцца ў Гомельскае музычнае вучылішча, пасля заканчэння яно яе запрашаюць у Дзяржаўны народны хор БССР.

— Пяць гадоў я прапавала салісткай хору, — расказвае Валянціна. — Для мяне гэта была вялікая школа выканаўчага майстэрства. А ў 1981 годзе прыняла ўдзел у конкурсе, аб'яўленым Дзяржтэлерадыё БССР. І з таго часу — салістка радыё.

З таго часу, прынамсі, у жыцці Валянціны адбылося яшчэ нямаля значных падзей. Напрыклад, у 1982 годзе яна стала студэнткай Мінскага інстытута культуры, у 1983 — акрамя ўдзелу ва Усесаюзным конкурсе артыстаў эстрады, падрыхтавала праграму, якую рэспубліканскае радыё прадстаўляла на міжнародным конкурсе фальклорных запісаў у Браціславе, стала прызёрам гэтага радыё-

конкурсу. Факты біяграфіі артысткі я пералічыла тут дзеля таго, каб падкрэсліць, у якім напружаным рытме жыве і працуе маладая спявачка Валянціна Пархоменка.

— Не цяжка суміячаць абавязкі зоркі эстрады, студэнткі, маці і жонкі? — папыталася я ў яе.

Валянціна хітравата ўсміхаецца. Аказваецца, у зале на рэпетыцыі, дзе мы гутарым, прысутнічае і яе муж, таксама спявак, артыст хору радыё і тэлебачання пад кіраўніцтвам В. Роўды.

— Мне, відаць, пашанцавала. Бо з Сашам мы ў галоўным разумеам адзін аднаго. Дома ў нас пануе песня, музыка. Чатырохгадовая дачка Волечка ўжо амаль вывучыла мой рэпертуар. Нярэдка дзяўчынку даводзіцца браць з сабой на рэпетыцыі. У адпачынак звычайна едем разам да маіх бацькоў на Гомельшчыну ці да Сашавых на Брэстчыну. У яго таксама ўсе спяваюць. Для мяне асабіста такія паездкі — яшчэ і цудоўная магчымасць зноў паслухаць народныя песні, запісаць новыя. Летась мы з мужам планавалі з'ездзіць у так званую міні-экспедицыю за фальклорам у Давыд-Гарадок, у вёску Магільнае, але не атрымалася. Спадзяёмся зрабіць гэта сёлета.

— Валянціна, гэта не дзіўна, што пра народную песню вы можаце раскажаць гадзінамі не стамляючыся. Яна для вас і праца, і адпачынак, і радасць, і пакута. А што яшчэ цешыць вашу душу?

— Наогул я вельмі люблю чытаць публіцыстыку, мастацкую літаратуру і... юрыдычную (некалі ледзь не паступіла вучыцца на юрыдычны факультэт універсітэта). Усё, што выдаецца ў нас па фальклору, народнай творчасці, абавязкова куплю для асабістай бібліятэчкі. На жаль, на многае проста не хапае часу. У бліжэйшыя месяцы я павінна падрыхтаваць некалькі новых песень — купальскіх. Гэты пласт фальклору, найменей вядомы мне. Былой жыхарцы Гомельшчыны, дзе болей распаўсюджаны вяснянкі, вясельныя, жніўныя песні. Работа адказная, сур'ёзная. І я працую з вялікім задавальненнем.

Валянціна, напрасіўшы прабачэння, мусіла скончыць гаворку. Чакаў аркестр, дырыжор, глядачы, аператары тэлебачання. Яна павольна паднялася па прыступках асветленай юпіцерамі сцэны. Здалася маленькай і нават бездапаможнай перад вялікай залай, што сачыла за кожным яе рухам. Артыстку сустралі апладысмантамі.

Таццяна АНТОНАВА.

ПАСОЛ САВЕЦКАГА БАЛЕТА

У Маскве, у Трацякоўскай галерэі, захоўваецца партрэт Волгі Лепяшынскай, у мінулым вядомай салісткі балета Вялікага тэатра СССР. Балерына адлюстравана мастаком Аляксандрам Герасімавым у адной са сваіх каронных ролей — Кітры з балета Мінкуса «Дон Кіхот».

Герані Лепяшынскай, энергічная, валявая, пакаралі жыццядараснасцю, аптымізмам. Класічны рэпертуар балерына напаяла вострым пачуццём сучаснасці, у яе танцы пульсавала жыццё.

Волгу Лепяшынскую застаць у Маскве цяжка. Яе чакаюць у Берліне, Рыме, Токію, Дрэздэне, Будапешце, Вене, Бялградзе, Стгольме, Гамбургу, дзе яе ведаюць як бліскавага педагога, дзе ў яе, як і дома, многа вучняў.

— Хто з іх мне найбольш блізкі па духу? — перапытвае Волга Лепяшынская. — Іх нямала. Напрыклад, вялікае задавальненне заўсёды атрымліваю ад работы з прыма-балерынай Будапешцкага тэатра оперы і балета Жужай Кун. З радасцю ўспамінаю таленавітую шведскую балерыну Анэле Алханка — мы разумелі адна адну з паўслова.

У Берліне па просьбе вядомага нямецкага рэжысёра Вальтэра Фальзенштэйна я сумесна з харэографам Томам Шылінгам узялася за стварэнне балетнай трупы тэатра «Комішэ-опер». На працягу дзесяці гадоў на маіх вачах расла гэтая трупа і разам з ёй балерына Ханелорэ Бай. Мы з ёю прайшлі ўсе выпрабаванні балета. Для мяне Ханелорэ як дачка, яе рэдасць — мая радасць, яе боль — мой боль. Цяпер гэта выдатная балерына нашага часу.

Дваццаць гадоў работы за мяжой балетным педагогам прынеслі Лепяшынскай мноства замежных узнагарод і ганаровых званняў. Але і ў Маскве ў яе таксама нямала спраў: ёй, як члену рэдкалегіі часопіса «Тэатральнае жыццё», трэба прагледзець мноства артыкулаў, падрыхтаваць чарговую перадачу «Пра балет» на Цэнтральным тэлебачанні, быць на экзаменах у Дзяржаўным інстытуце тэатральнага мастацтва імя Луначарскага як старшыні экзаменацыйнай камісіі на кафедры харэаграфіі. На Міжнародным конкурсе артыстаў балета ў Маскве яна старшыня аркамітэта.

— Ці цяжка працаваць удалечыні ад Радзімы? Вядома. Праходзіць два-тры месяцы, я пачынаю сумяваць. Хочацца прыехаць, каб проста падыхаць родным паветрам, прайсціся па мажорскіх вуліцах, пабываць у родным Вялікім тэатры... Вельмі люблю нашу рускую прыроду. Мне пашчасціла ў свой час пазнаёміцца са слаўным пісьменнікам, спеваком рускай прыроды Міхаілам Прышвіным. У прыродзе — усё музыка, гаварыць Прышвін. А я бачу, што гэта яшчэ і танец: варта толькі паглядаць, як лёгка пераскокваюць пасля дажджу кропелькі з лісця на лісцік...

Для чалавека натуральна жыць у міры і дружбе з іншымі людзьмі. Гэта акалічнасць вымушае Лепяшынскую аддаваць шмат часу рабоце і ў Камітэце савецкіх жанчын, і ў Саюзе савецкіх таварыстаў дружбы, дзе яна віцэ-прэзідэнт таварыства «СССР — Японія», член праўлення таварыстваў «СССР — ЗША», «СССР — Венгрыя». Акрамя таго, Лепяшынская — член міжнароднага таварыства «Дзеячы мастацтва і культуры», цэнтр якога знаходзіцца ў Венецыі. І ўсё свае шматлікія абавязкі яна выконвае з захапленнем, з усёй душой.

Але, бадай, асабліва, прыўзняты настрой валодае Лепяшынская кожны раз, калі яна прыходзіць у Вялікі тэатр. Ціха садзіцца ў глыбіні ложы і з нецярпеннем чакае імгнення сустрэчы з тымі, хто, прыняўшы ад яе эстафету, ідзе далей, развіваючы адкрытае, дасягнутае і заваяванае ёю...

Каміла ЮЖЫНА.

У тэатры-студыі кінаакцёра адбылася прэм'ера спектакля «Жаніцьба Бальзімінава» па п'есе класіка рускай літаратуры XIX стагоддзя Аляксандра Астроўскага. Рэжысёр-пастаноўшчык Барыс Утораў, мастак — Дзмітрый Мохаў, кампазітар Аркадзь Гураў.

НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля. У ролях: Раісы Панфілаўны — артыстка Святлана СУХАВЕЙ, Бальзімінава — Аляксандр ЦЯРПІЦКІ.

Фота У. ШУБЫ.

ЯК СТАЦЬ ПРЫГОЖАЙ

АПОШНЯЯ КРОПКА НАД «і»

Дваццаць пяць гадоў назад паняцця савецкай (і тым больш беларускай) школа касметалогіі наогул не існавала. Толькі ў 1976 годзе нашы спецыялісты ўпершыню прынялі ўдзел у міжнародным конкурсе, і якім жа было ўсеагульнае здзіўленне, калі яны заваявалі на ім залаты прыз. З таго часу без узагарод нашы майстры дадому не вяртаюцца. Прызёрам міжнароднага конкурсу прыгажосці стала і Ларыса Лабучіна, адна з вядучых касметолагаў нашай рэспублікі.

— Пачатак для нас сапраўды быў трохі нечаканым, — усміхаецца, прыпамінаючы першы залаты прыз, Ларыса Васільеўна, — але, здаецца мне, заканамерны.

— У чым жа сакрэт поспеху? — У выдатнай падрыхтоўцы. З касметолагамі маскоўскай эксперыментальнай лабараторыі працуюць хімікі, фатографы, мадэльеры, мастакі. Майстра знаёмляць з рысункам, лепкай, пластыкай твару. У манекеншчыцы, якая з'явіцца перад публікай, не можа быць выпадковай прычоскі, выпадковага ўбору. Ансамбль, гармонія ва ўсім. Доўгая, карпатлівая праца прыносіць поспех.

— І ўсё гэта толькі, каб перамагчы сапернікаў на конкурсе? Дзеля чаго ці дзеля каго столькі намаганняў?

— Дзеля жанчыны. Дзеля КОЖНАЙ жанчыны. Сталі асамі ў сваёй справе мае калегі ў Маскве, я прыеду да іх, і яны навучаць мяне. У сваю чаргу, вярнуўшыся ў Мінск, я перадам набутыя веды дзясціткам касметолагаў Беларусі.

Беларуская эксперыментальная лабараторыя цырульнага і касметычнага майстэрства, у якой працуе Ларыса Лабучіна, робіць вельмі многа для рэкламы і папулярнасці касметалогіі. Тут рэгулярна працуюць

курсы павышэння кваліфікацыі, на якія запрашаюцца майстры з абласных і раённых цэнтраў, са шматлікіх сталічных касметычных кабінетаў. Тут распрацоўваюцца новыя віды паслуг, даюцца кансультацыі па дэкаратыўнай касметыцы. Роботнікі лабараторыі рэгулярна выступаюць з лекцыямі на прадпрыемствах, на фабрыках, у інстытутах, інтэрнатах — усюды, дзе многа жанчын.

— Я вельмі рада папулярнасці сваёй прафесіі, таму, што нашых жанчын хвалюе пытанне, як стаць знешне больш прывабнай, — гаворыць Ларыса Лабучіна. — Бяру на сябе смеласць сцвярджаць, што няма такой жанчыны, якую нельга было б зрабіць прыгажэйшай. Былі выпадкі, калі да нас звярталіся жанчыны пасля фізічных траўм, апэкаў, якія мянялі рысы твару. Спачатку ім дапамагалі касметолагі-ўрачы, а потым мы падбіралі форму акулераў, знаходзілі тон для скуры, поўнасцю грым. Гэта давала ім магчымасць лягчэй вярнуцца да звычайнай работы, людзей, якія ведалі іх да катастрофы.

— Ларыса Васільеўна, удалы макіяж — галоўнае ў абліччы жанчыны ці ёсць штосьці больш важнае?

— Макіяж — гэта апошняя кропка над «і». Галоўным жа мы лічым рацыянальнае харчаванне, рух, правільнае дыханне, мір у сабе. Спакой і воля. А потым будзе шчасце. Не ўсміхайцеся: калі ёсць знешні парадак, надыходзіць і ўнутраны.

Ларыса Лабучіна — адна з аўтараў кнігі «Сакрэты прыгажосці», якая ўжо знаходзіцца ў друку. Напісана яна даходліва і весела, у ёй многа парад і роздумаў.

— Мне хацелася б, каб жанчыны зразумелі, для чаго мы

так настойліва рэкамендуем кожнай з іх шукаць свой стыль, шукаць сябе. Вядомая французская прымаўка: «Шукайце жанчыну!», здаецца мне, знайшла свой водгук у касметалогіі. Кожная з нас павінна знайсці сваю паходку, голас, манеру зносін з іншымі людзьмі, гаму адзення, прычоску. Калі ўсё гэта ёсць, значыць, знешне жанчына адбылася.

Ведаючы аб удзеле Л. Лабучынай у міжнародных конкурсах, яе сустрачаюць з заружбенымі калегамі ў нашай краіне ў час выставак, я спытала, што б яна магла раскажаць «пра іх» і «пра нас», параўноўваючы прэпараты, метадыку і тэхналогію абслугоўвання, аплату паслуг.

— Нядаўна ў Маскве праходзіла фінская выстаўка фірмы «Марцінен». Цікавая выстаўка, і размовы з калегамі, спецыялістамі карысныя. Што ў нас лепш? Па тэхналагічных працэсах мы мацнейшыя. У іх галоўнае — прэпараты, у нас — жывая, канкрэтная работа, укладзеная ў кожнага пацыента. У нас выдатная школа макіяжа. І гэта, як ужо адзначалася, даказана на міжнародных конкурсах.

Некалі мы адставалі па абсталюванню касметычных кабінетаў. Цяпер адкрываем многа новых, перабудоўваем старыя. Прэпараты, інструменты, абсталюванне часта закупляем у ГДР. І што мне здаецца вельмі важным — дык гэта агульнае даступнасць усіх відаў касметычных паслуг. Нездарма ж большасць нашых кліентаў — заводскія дзяўчаты, студэнткі, жанчыны з будоўляў і розных устаноў.

Так што шчасце кожнай жанчыны ў яе ўласных руках.

Д. ЧАРКАСАВА.
НА ЗДЫМКУ: Ларыса ЛАБУЧІНА за работай.

У ВАШУ КАЛЕКЦЫЮ

РАШУЧЫЯ І ДЗЕЛАВЫЯ

У адным з артыкулаў Канстытуцыі СССР запісана, што ў нашай краіне жанчыны і мужчыны маюць роўныя правы. Многія паштовыя маркі расказваюць пра тое, як ажыццяўляецца абвешчана Кастрычніцкай рэвалюцыяй роўнасць палітычных і грамадзянскіх правоў жанчын.

За свае правы яны змагаліся. Гэта была нялёгкая барацьба. На многіх савецкіх марках, выпушчаных у розныя гады, мы бачым жанчын на рэвалюцыйных мітынгх, партрэты прафесійных рэвалюцыянераў — Н. Крупскай, Г. Елізаравай-Ульянавай, А. Стасавай, А. Калантай.

Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі жанчыны актыўна абаранялі Савецкую ўладу са зброяй у руках. Яны былі пад Кахоўкай і на Перакопе — усюды, дзе вырашаўся лёс Савецкай Рэспублікі. За гераізм у час грамадзянскай вайны 72 жанчыны былі ўзнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга.

Жанчыны 20—30-х гадоў сёння бацца нам такімі, якімі яны паказаны на марках — у чырвоных хустцінках, рашучыя і дзелавыя. Гэта яны ўзводзілі Днепрагэс і Уралмаш, Камсамольск-на-Амуры, Маскоўскае метро. Іх вобразы паўстаюць з адлюстраваных на паштовых мініяцюрах карцін Б. Іагансона «Рабфак ідзе», Т. Ражскага «Дэлегатка» (напісаныя ў 1927—1928 гадах). Жанчыны мужна змагаліся на франтах Вялікай Айчыннай вайны, у тыле ворага. 90 жанчын сталі Героямі Савецкага Саюза. Многія канверты і маркі расказваюць аб подзвігах В. Харужай, Т. Марыненка, З. Партно-

вай, Е. Колесавай — слаўных партызанак нашай рэспублікі.

У баях за вызваленне Беларусі прымалі ўдзел дочки ўсіх брацкіх народаў нашай краіны. Многім з іх пошта прысвяціла свае выпускі. На канверце — партрэт гвардыі капітана лётчыцы А. Зубковай, удзельніцы баёў за Віцебск, Оршу, Барысаў; камандзіра і штурмана звання 46-га гвардзейскага Таманскага пачнога лёгкабамбардзіровачнага жаночага авіяпалка гвардыі лейтэнантаў Т. Макаравай і В. Белік, удзельніцы вызвалення Магілёва, Мінска, Гродна.

У пасляваенны час жанчыны ўзімалі з руін разбураных гарады і прамысловыя прадпрыемствы. Іх вялікі ўклад у справу аднаўлення краіны адлюстраваны ў савецкай філатэліі. Асабліва цікавая ў гэтых адносінах серыя марак пад агульнай назвай «Камунізм усталёўвае на зямлі Працу, Мір, Свабоду, Роўнасць, Брацтва і Шчасце для ўсіх народаў». І амаль на кожнай марцы — жанчына. Яна схілілася над прыборамі ў медыцынскай установе, у час выбарчай кампаніі, на вытворчасці, у сям'і.

Вадай, лепшым доказам шырочкі магчымасцей жанчын у СССР з'яўляецца жывіца В. Церашовай. Ткачыха — касманаўт — дзяржаўны дзеяч. І аб гэтым расказваюць маркі нашай краіны.

У 1970 годзе ў СССР шырока адзначалася 60-годдзе свята 8 Сакавіка. Не абышла ўвагай гэтую дату і наша пошта: выпушчана марка з адлюстраваннем скульптуры жанчыны, якая трымае факел міру.

Л. КОЛАСАЎ.

З народных песень

ТУМАН ЯРАМ

Andante

—но— ю, ту—ман я—рам, я—рам—да—лі—но—ю.

Туман ярам, ярам-даліною,
Туман ярам, ярам-даліною.

За туманам нічога не відна,
Толькі відна дуба зеленаго.

Пад тым дубам крыніца стаяла,
Там дзяўчына воду набірала.

Ды ўтапіла залато вядзерца,
Засмуціла казакова сэрца.

А хто ж тое вядзерца дастане,
Той са мною на ручніку стане.

Хлопец тое вядзерца дастане,
Ён з табою на ручніку стане.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 410

Гумар

Сустракаюцца два пісьменнікі-шатландцы:

— Над чым працуеш?

— Над аўтабіяграфіяй.

— Ну і як, дайшоў да таго моманту, калі я табе пазначыў дзясць фунтаў?

Галандскі палітык захва-
раў. Знаходзячыся ў баль-
ніцы, ён атрымаў телегра-
му наступнага зместу: «Пар-
ламент жадае Вам хутчэй-
шага выздараўлення 187 га-
ласамі супраць 186».

— Я чуў, тваё вяслелле з
Мэры не абдудзецца?

— Так, мы рассталіся.

— А ты сказаў ёй пра
свайго багатага дзядзьку?

— Сказаў, і цяпер яна
мая цётка...

— А гэта кабыла разум-
ная? — пытаецца пакупнік.

— Так! Я яе прадаваў
ужо тры разы, і кожны раз
яна вярталася да мяне.

Зіма неахвотна ўступае свае правы вясне. Сонечныя цёплыя дні пакуль што чаргуюцца з марознымі і снежнымі. А дзятва яшчэ катаецца на лыжах і санках ці гуляе ў снежкі на горках, у парках, ля школ.

Фота Я. КАЗЮЛІ.